

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Satu Ilkka

EDUNVALVONTA

Vertailu Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan kunti-
en/kaupunkien päämiehistä vuosina 2009 - 2010

Liiketalous ja matkailu 2011

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Satu Ilkka
Opinnäytetyön nimi	Edunvalvonta, vertailu Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan kuntien/kaupunkien päämiehistä vuosina 2009 - 2010
Vuosi	2011
Kieli	suomi
Sivumäärä	54 + 2 liitettä
Ohjaaja	Tuula Hartman

Opinnäytetyön aiheena on edunvalvonta, vertailu Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan kuntien/kaupunkien päämiehistä vuosina 2009 - 2010. Työssäni kuvaan lähinnä yleistä edunvalvontaa.

Tavoitteenani on selvittää teoria-osuudessa mitä edunvalvonta on ja mikä on edunvalvontajärjestelmän laajalti kattavan toiminnan keskeinen sisältö. Empiirissä tutkimuksessa tavoitteenani on selvittää millaisia Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehet ovat vuosina 2009 - 2010. Lopuksi tavoitteenani on tehdä vertailu mitä on tapahtunut edunvalvonnan päämiehiin liittyen vuosina 2009 - 2010. Tutkimusmateriaalina käytän oikeuskirjallisuutta, holhouslakia, holhoustoimilakia, lainvalmistelutöitä ja hallituksen esityksiä. Empiirisen tutkimuksen lähteenä olen käyttänyt edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä itse hankkimaani tietoa edunvalvonnan päämiehistä vuosina 2009 - 2010. Lisäksi olen käyttänyt apuna edunvalvonnasta hankkimiani kirjallisia paperiversiota tilastoista edunvalvonnan päämiehiin liittyen. Olen saanut luvan tietojen hankkimiseen päämiehistä edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä edunvalvonnan johtavalta yleiseltä edunvalvojalta Anne Karikoskelta.

Teoria-osuuteen liittyen voin todeta, että edunvalvontajärjestelmä on yhteiskunnan tärkeä toimielin, joka turvaa taloudellisissa asioissa apua tarvitsevan henkilön talouden hoidon ja valvonnan. Yleisen edunvalvonnan palvelujen saatavuudesta vastaavat valtion oikeusaputoimistot ja yhteiskunta huolehtii siitä, että jokainen yleisen edunvalvonnan palveluita tarvitseva henkilö voi saada niitä tarvittaessa kotiseudullaan. Empiirisen tutkimukseeni liittyen voin todeta, että sain Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä melko kattavan tutkimustuloksen ja pystyin tekemään vertailun edunvalvonnan päämiehistä vuosina 2009 - 2010.

Avainsanat	edunvalvontajärjestelmä, yleinen edunvalvoja, edunvalvonnan päämiehet
------------	---

ABSTRACT

Author	Satu Ilkka
Title	Guardianship, Comparison of Guardianship Clients in the Years 2009 - 2010
Year	2011
Language	Finnish
Pages	54 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Tuula Hartman

The topic of this bachelor's thesis is guardianship, primarily public guardianship and a comparison of guardianship clients in the years 2009 - 2010. The thesis describes the Finnish guardianship system in general and it concentrates on the public guardianship services provided by the Vaasa City Legal Aid. First guardianship clients in the years 2009 - 2010 were studied and then a comparison of guardianship clients between the years 2009 - 2010 was made.

The research material consists of legal publications, the Finnish law on guardianship and the acts of guardianship officials from the government law preparation. Information was also collected guardianship clients in the years 2009 - 2010 from Virho-user-system for the empirical research.

The public guardianship system is an important part of the Finnish legal system. It provides financial security and assistance to the people who need it. Public guardianship is organized by the state legal aid offices and every citizen should have access to it in his own municipality.

The empirical research gave a lot of information on guardianship clients. Guardianships between the years 2009 - 2010 were compared successfully.

Keywords	Public Guardianship System, Public Guardian, Guardianships Client
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

LYHENTEITÄ.....	8
1. JOHDANTO	9
1.1 Työn tavoite	9
1.2 Työn rajausta.....	10
1.3. Tutkimusmenetelmät.....	10
2. HOLHOUSTOIMEN PÄÄPIIRTEET.....	12
2.1 Holhoustoimen luonnehdinta	12
2.2 Holhoustoimilakia edeltävä kehitys	13
2.3 Holhoustoimilain tärkeimmät uudistukset	16
2.4 Edunvalvontajärjestelmän uudistamisen syitä	18
3. EDUNVALVONTAJÄRJESTELMÄ	21
3.1 Yleistä edunvalvojan asemasta ja tehtävistä	21
3.2 Oikeustapausta edunvalvontaan liittyen	23
3.3 Edunvalvojan tehtävän alkaminen ja päättyminen	26
3.4 Omaisuuden hoitaminen	28
3.5 Edunvalvojan huolellisuusvelvoite	30
3.6 Edunvalvojan oikeus tietojen saamiseen	31
3.7 Edunvalvojan palkkio ja kulujen korvaaminen.....	31
3.8 Maistraatti edunvalvojan valvojana	32
4. HOLHOUSASIOIDEN REKISTERI	35
4.1 Rekisterin perustaminen ja sen tarkoitus	35
4.2 Holhousasioiden rekisterin tietojen luovuttaminen	36
5. VAASAN OIKEUSAPUTOIMISTON YLEINEN EDUNVALVONTA.....	38
5.1 Edunvalvonnan siirtyminen kaupungilta valtiolle	38
6. TUTKIMUS VAASAN OIKEUSAPUTOIMISTON YLEISEN EDUNVALVONNAN KUNTIEN/KAUPUNKIEN PÄÄMIEHISTÄ VUONNA 2009.....	40
6.1 Edunvalvonnan päämiesten ikäjakauma vuonna 2009	40
6.2 Edunvalvonnan päämiesten sukupuolijakauma vuonna 2009	41

6.3 Edunvalvonnan edunvalvontamääräykset vuonna 2009.....	41
6.4 Edunvalvonnan päämiesten asumismuodot vuonna 2009	43
6.5 Edunvalvontaan liittyvät syyt vuonna 2009.....	44
6.6 Vuonna 2009 alkaneet edunvalvonnat	44
6.7 Edunvalvonnan päämiesten varallisuus vuonna 2009	44
6.8 Syyt edunvalvonnan päättymiseen vuonna 2009	45
7. TUTKIMUS EDUNVALVONNAN ALAISENA OLEVISTA PÄÄMIEHISTÄ VUONNA 2010	46
7.1 Edunvalvonnassa olevien päämiesten ikäjakauma vuonna 2010.....	46
7.2 Edunvalvonnan päämiesten sukupuolijakauma vuonna 2010	47
7.3 Edunvalvonnan edunvalvontamääräykset vuonna 2010.....	48
7.4 Edunvalvonnan päämiesten asumismuodot vuonna 2010	48
7.5 Edunvalvontaan liittyvät syyt vuonna 2010.....	49
7.6 Vuonna 2010 alkaneet edunvalvonnat	49
7.7 Edunvalvonnan päämiesten varallisuus vuonna 2010	49
7.8 Syyt edunvalvonnan päättymiseen vuonna 2010.....	50
8. VERTAILU VAASAN OIKEUSAPUTOIMISTON YLEISEN EDUNVALVONNAN KUNTIEN/KAUPUNKIEN PÄÄMIEHISTÄ VUOSINA 2009 - 2010	51
8.1 Ikäjakauma.....	51
8.2 Sukupuolijakauma.....	51
8.3 Edunvalvontamääräykset	51
8.4. Edunvalvonnan päämiesten asumismuodot	51
8.5. Edunvalvontaan liittyvät syyt	52
8.6 Alkaneet edunvalvonnat.....	52
8.7 Päämiesten varallisuus	52
8.8. Edunvalvonnan päätyminen.....	52
9. LOPPUPÄÄTELMÄT JA YHTEENVETO.....	53
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Edunvalvonnan päämiesten ikäjakauma vuonna 2009

Taulukko 2. Edunvalvonnan päämiesten sukupuolijakauma vuonna 2009

Taulukko 3. Edunvalvonnan päämiesten ikäjakauma vuonna 2010

Taulukko 4. Edunvalvonnan päämiesten sukupuolijakauma vuonna 2010

LIITELUETTELO

LIITE 1. Edunvalvonnan tilasto ajalta 1.1.2009 - 31.12.2009

LIITE 2. Edunvalvonnan tilasto ajalta 1.1.2010 - 31.12.2010

LYHENTEITÄ

HE	hallituksen esitys
HolhL	holhouslaki 34/1898
HolhTL	laki holhoustoimesta (442/1999)
HoITA	asetus holhoustoimesta (889/1999)
HTL	laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)
JulkL	laki viranomaistoiminnan julkisuudesta (621/1999)
JärjestelyL	laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä (443/1999)

1. JOHDANTO

Mietin sopivaa opinnäytetyön aihetta moneen kertaan. Sopivaa aihetta ei heti löytynyt. Pääsin keväällä 2011 Vaasan oikeusaputoimiston yleiseen edunvalvontaan työharjoitteluun. Päätin silloin melko pian, että teen opinnäytetyöni edunvalvonnasta, koska aihe oli mielestäni mielenkiintoinen. Ennen työharjoittelua minulla itselläni ei ollut kovin paljon tietoa edunvalvonnasta. Edunvalvonnan toiminta on melko kattavaa, ja siihen sisältyy laajasti erilaisia toimintoja.

1.1 Työn tavoite

Aloin jo ennen työharjoittelua kirjoittaa teoriaa edunvalvonnasta. Tällöin sain lisää tietoa edunvalvonnasta. Tavoitteenani on selvittää teoria-osuudessa, mitä *edunvalvonta* on ja mitä on edunvalvontajärjestelmän melko laajalti kattavan toiminnan sisältö. Pyrin selvittämään mitä edunvalvonta on. Työharjoittelun myötä minulle valkeni myös empiirinen tutkimuskohde. Jatkoin työharjoittelun jälkeen syksyllä 2011 opinnäytetyön kirjoittamista. Empiirisessä tutkimusosiossa minulla on tavoitteena tutkia Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehiä vuosina 2009 - 2010. Tutkimukseni on *kvalitatiivista* eli laadullista tutkimusta. Tavoitteeni on tutkia päämiesten ikäjakaumaa, sukupuolijakaumaa, edunvalvontamääräyksiä, asumismuotoja, hoitomuotoja, varallisuutta, paljonko edunvalvontaja on alkanut ja päättynyt, syitä edunvalvonnan alaisena oloon ja syitä edunvalvonnan päättymiseen. Lopuksi vertailen, mitä on tapahtunut päämiehiin liittyen vuosina 2009 - 2010.

1.2 Työn rajaus

Kerron työssäni yleisestä edunvalvontajärjestelmästä ja sitä ohjaavasta lainsäädännöstä. Koska edunvalvonnan toimi on melko kattava jätän teoria-osuudesta tietoisesti pois edunvalvontavaltuutuksen. Empiirisessä tutkimus-osiossa tutkimuksen kohteena ovat Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehet, ei esimerkiksi Närpiön. Edunvalvontaan liittyvää lainsäädäntöä löytyy melko paljon useista eri laeista. Työssä kerron lähinnä mitä holhouslaissa säädetään. Edunvalvontaa säätelevät laki viranomaistoiminnan julkisuudesta, laki edunvalvontavaltuutuksesta sekä laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista.

1.3. Tutkimusmenetelmät

Edunvalvonnasta on saatavilla lähdeaineistoa melko vähän. Opinnäytetyössä olen käyttänyt lähteinä kirjallisuutta, lainsäädäntöä, elektronisia julkaisuja sekä internet-lähteitä. Tutkimuksen empiiriseen osioon olen itse kerännyt tiedot Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä vuosina 2009 - 2010 Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä. Olen käyttänyt apuna myös edunvalvonnasta hankkimiani kirjallisia paperiversioita edunvalvonnan tilastoista päämiehiin liittyen. Edunvalvonnassa oli päämiehiä vuonna 2009 529. Vuonna 2010 vastaava luku oli 513. Vuonna 2010 edunvalvonnassa oli monta päämiestä, jotka olivat olleet edunvalvonnassa myös vuonna 2009. Olen saanut Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan johtavalta yleiseltä edunvalvojalta Anna Karikoskelta luvan kerätä tietoja Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä.

Opinnäytetyö alkaa johdannosta, jossa esittelen hieman taustaa, tavoitteita, ja sitä kuinka olen työni rajannut ja mitä olen jättänyt käsittelemättä. Toinen kappale kertoo holhoustoimen pääpiirteistä ja lainsäädännöstä, holhoustoimilakia edeltävästä kehityksestä, holhoustoimen tärkeimmistä uudistuksista ja uudistuksen syistä. Kolmannessa kappaleessa kerron edunvalvontajärjestelmästä. Neljännessä kappaleessa kerron holhousasioiden rekisteristä. Viidennessä kappaleessa kerron yleisesti Vaasan oikeusaputoimiston yleisestä edunvalvonnasta. Kuudennessa

kappaleessa empiirisessä tutkinnallisessa osiossa kerron Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä vuonna 2009. Seitsemännessä kappaleessa kerron Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä vuonna 2010. Kahdeksannessa kappaleessa teen vertailun siitä, mitä on tapahtunut edunvalvonnan päämiehiin liittyen vuosina 2009 - 2010. Tutkimuksessani en kerro päämiesten henkilötietoja, vaan yleisesti edunvalvonnan päämiehistä. Työni päätää johtopäätökset ja loppuyhteenveto ja pyrin tiivistämään vastaukset kysymyksiini. Lisäksi pohdin hieman tämän hetkistä tilannetta.

2. HOLHOUSTOIMEN PÄÄPIIRTEET

2.1 Holhoustoimen luonnehdinta

Holhoustoimesta annetun lain (1.4.1999/442; HolTL) 1.1 §:ssä säädetään seuraavasti: ”Holhoustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät vajaavaltaisuuden, sairauden, poissaolon tai muun syyn vuoksi voi pitää huolta taloudellisista asioistaan”. (Välimäki 2008, 1)

Säännöksen mukaan holhoustoimi on niitä ihmisiä varten, jotka eivät pysty tai voi hoitaa asioitaan. Kykenemättömyyden syyt ovat tavallisesti tosiasiallisia, kuten sairaus ja poissaolo, tai oikeudellisia, kuten henkilön alaikäisyydestä johtuva vajaavaltaisuus. Holhoustoimen alan säännös määrittelee siten, että HolTL:n mukainen holhoustoimi koskee ennen kaikkea taloudellisia asioita. Holhoustoimi on yleensä taloudellisten asioiden hoidon järjestämistä ja taloudellisten etujen valvontaa. Taloudellisten asioiden hoidon lisäksi henkilö voi usein tarvita tukea ja apua myös henkilöään koskevien asioiden hoitamisessa, kuten huolenpidon, hoidon ja kuntoutuksen järjestämisessä. Tällaisia kysymyksiä HolTL säätelee vain suppeasti määräten edunvalvojan tehtäväksi näitä asioita koskevan yleisjohdon. (Välimäki 2008, 1)

Toiminnallisesti holhoustoimi nähdään kaksijakoisesti. Yhtäällä on käytännön toiminnan taso, jolloin edunvalvoja tukee ja auttaa päämiestään ja tarvittaessa toimii myös päämiehen edustajana erilaisissa oikeustoimissa ja muiden asioiden hoidossa. Tätä käytännön toiminnan tasoa koskevat HolTL:n säännökset ovat pääasiallisesti siviilioikeudellisia. Holhoustoimella on ennestään ollut vahvat siteet oikeustoimioppiin. HolTL käsittelee muun muassa kysymystä oikeustoimikelpoisuudesta. (Välimäki 2008, 2)

Toisaalta holhoustoimeen kuuluu välttämättömänä osana valvonnan ja kontrollin taso. Tällöin viranomaiset valvovat edunvalvojan toimintaa etukäteisellä lupa-kontrollilla tai jälkikäteisellä edunvalvojan hallinnon tarkastuksella. Valvontaan ja kontrollia koskevat HolTL:n säännökset voidaan lukea osin hallinto-oikeuteen kuuluviksi. (Välimäki 2008, 2)

Pohjimmiltaan holhoustoimi kuuluu henkilöoikeuteen. Henkilöoikeuden tärkein lähtökohta on yksilön kunnioittaminen. Sen keskeisiä käsitteitä ovat itsemääräämisoikeus, yksityisyys ja yksilöllisyys. (Välimäki 2008, 2)

Jokaiselle yksilölle kuuluu itsemääräämisoikeus. Jokaisella on oikeus yksityisyyteen ja jokaisella on oikeus yksilöllisyyteen yhteiskunnassa. Jokainen säädös, säännös, sääntö tai periaate joka koskee näitä oikeuksia, on tällöin henkilöoikeudellisesti merkityksellinen. Käsitteinä itsemääräämisoikeus, yksityisyys ja yksilöllisyys ovat usein päällekkäisiä. Itsemääräämisoikeuden avulla pyritään suojaamaan yksityisyyttä ja yksilöllisyyttä. Vastaavasti yksilöllisyys taas on osa yksityisyyttä. (Saarenpää 1999, 362 - 363). Laajemmin yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna holhoustoimi on osa sellaista suojaa, jota yhteiskunta on järjestänyt lapsille, vanhuksille ja sairaille. (Välimäki 2008, 2)

2.2 Holhoustoimilakia edeltävä kehitys

Keskiaikaisissa maakuntalajeissa ja maanlaeissa holhoustointa koskevat säännökset olivat pienet. Yleisintä näille laeille oli, että niiden mukaan holhoustoimi oli suvun asia. Lait säätelivät pääosin sitä millaisessa järjestyksessä sukulaiset olivat oikeutettuja toimimaan holhokin holhoojina. Holhouksen tarkoitus oli turvata holhokin omaisuuden säilyminen, jotta holhoojalla ja muilla sukulaisilla olisi tällöin mahdollisimman paljon jäämistöä perittävänään holhokin kuollessa. Holhoustoimen hallinnollinen valvonta kuului tällöin sukulaisille ja viranomaisille. (Välimäki 2008, 3)

Maakuntalaeissa ja maanlajeissa on hyvin vähäiset määräykset holhouksesta. Selaisena millaisena se esiintyy mainituissa laeissa, sillä on puhtaasti yksityisoikeudellinen luonne, ja sen oikeudellisena pohjana on sukulaisuussuhde holhokin ja holhoojan välillä. Holhoustoimeen oikeutettu oli usein sukulainen määrättyissä laissa mainitussa järjestyksessä. Tämä näyttää olleen samantapainen aikaisemmin voimassa olleen ja eräissä maakuntalajeissa mainitun perimysjärjestyksen kanssa, jonka mukaan holhous kuului holhokin lähimmälle miespuoliselle perilliselle. Holhous perustui tässä otaksuttavasti siihen yhteenkuuluvaisuuteen, jota perhe

edusti. Voidaan sanoa, että holhous perustui siihen etupiiriin, jonka pesänyhteyden edellyttämänä perheenisän valta piti koossa. (Gadolin 1936, 5-6)

Yleisesti on oletettu, että suomalainen yhteiskunta ennen 1100 - 1200-lukuja perustui sukujen valtaan. Käytännössä tämä tarkoitti usein sitä, että sukujen aseman yhteiskunnan perusrakenteena oli oletusten mukaan korostunut. Toisaalta suvun aseman korostumisen vastapainoksi nosti usein merkitystään perhe. Oletettavasti jo ennen keskiaikaa perhe (mies, vaimo, lapset, mahdollisesti isovanhemmat ja palvelusväki) muodosti yhteiskunnan perusyksikön, ruokakunnan ja kulutusyksikön. Yksilö oli kuitenkin ensisijaisesti yhteisönsä jäsen, vasta sen jälkeen itsenäinen persoona. Tilanteen taustalla voi olla kuitenkin se, että erityistä keskusvaltaa ei ollut tai se oli liian heikko tai hajanainen nousemaan sukujen yläpuolelle. Sukuyhteisö perustui patriarkaaliseen järjestelmään. Se oli rakenteeltaan luja ja itsenäinen, mikä merkitsi muun muassa sitä, että se päätti tällöin sisäisestä oikeudenkäytöstään. Tämä tapahtui jokseenkin kollektiivisesti, vaikka keskeiseen asemaan nousivat isännät perheidensä päämiehinä. Tilanne säilyi tällaisena melko pitkään. Vielä keskiajallakin suvun asema oikeudenkäytössä korostui sillä tavalla, että se osittain katsottiin vastuulliseksi yksittäisen jäsentensä teoista. (Roiko - Jokela 2006, 32)

Keskiajan loppupuolelta peräisin oleva Maunu Eerikinpojan kaupunkilaki korosti uudempaa ajattelua. Sen mukaan holhous ei ollut enää vain suvun asia. Jos suvussa ei ollut holhoojaa, kaupungin raadin tuli määrätä tällöin holhokille kaksi holhoojaa, jotka olivat tilivelvollisia raadille. Tällaisessa holhoustoimen valvonnassa oli jo alkamassa ajatus, että holhouksen tuli edistää holhottavan omaa etua. (Välimäki 2008, 3)

Myöhäiskeskiajalle saakka perhe, suku ja hallinnollisessa mielessä maakunnat säilyttivät asemansa. Vähitellen sukujen valta alkoi väistyä pois yhteisöjen tieltä. Kaupungeissa lisäksi demografiset tekijät, muun muassa kuolleisuus pitivät sukurakenteet epävakaina, jolloin erilaiset korvaavat verkostot ja yhteisöt muodostuivat tärkeiksi. Yhteisöiksi katsottiin hyvin erilaisia ihmiskokonaisuuksia, muun muassa ammattikuntia, kiltoja ja veljesjärjestöjä. Yhteisöiksi voitiin myös lukea myös kaupungit, maakunnat ja kylät. Sääty-yhteiskunta alkoi muodostua tällöin.

Tätä edesauttoi kuninkaan ja kirkon aseman vähittäinen voimistuminen Suomessa 1300-1500-lukujen aikana. Samalla ensimmäiset koko valtakuntaa koskevat lait kirjattiin, mikä puolestaan väistämättä siirsi valtaa pois suvulta. Voidaan sanoa, että kontrolloitu oikeusjärjestelmä alkoi kehittyä tällöin myös Suomessa. (Roiko - Jokela 2006, 38)

Vuoden 1734 laissa holhousta koskevat säännökset määrättiin perintökaareen. Tämä korosti edelleen perheen ja suvun etujen tärkeyttä holhoustoimessa. Vuositilien tarkastaminen kuului edelleen sukulaisille, mutta tuomioistuimelle annettiin valta valvoa myös tilivelvollisuuden täyttämistä. Vuoden 1898 holhouslaki siirsi holhoustoimen valvonnan kaikkiaan pois sukulaisilta viranomaisten tehtäväksi. Päävastuu holhoustoimen hallinnosta ja valvonnasta kuului tällöin alioikeudelle. Alioikeuden apuna valmistelevana ja täytäntöönpanevana viranomaisena toimi tällöin kussakin kunnassa toimiva holhouslautakunta. Holhoustoimen hallinnollisen valvonnan siirto viranomaisille kertoi tällöin myös siitä, että tästä lähtien holhouksen tarkoituksena oli holhottavan eikä suvun ja perheen etujen vaaliminen. (Välimäki 2008, 3)

Vuoden 1999 holhoustoimilaki merkitsi hallinnon ja valvonnan tehostamista sekä valtiollistamista. Hallinto ja valvonta siirrettiin luottamusmiesperiaatteella aiemmin toimineista kunnallisista holhouslautakunnista valtion ammattiviranomaisille maistraateille. (Välimäki 2008, 3)

Holhouslainsäädännön kokonaisuudistus kesti yli kolmekymmentä vuotta. Vuonna 1971 mietintönsä jättänyt holhouslainsäädännön uudistamiskomitea oli asetettu vuonna 1965. Alussa asia eteni hitaasti, mutta lopussa tahti oli nopea. Viimeisimmän lainvalmisteluryhmän asettamisesta lain hyväksymiseen kului kaksi vuotta. Etenkin lain eduskuntakäsittely oli melko nopeaa. Tämä johtui siitä, että ehdotukseen sisältyvän holhoustoimen hallinnon uudistamisen vuoksi ehdotus liittyi vuoden 1999 tulo- ja menoarvioon. HolTL hyväksyttiin budjettilakina. (Välimäki 2008, 4-5)

2.3 Holhoustoimilain tärkeimmät uudistukset

Holhoustoimilaissa on ollut pyrkimyksenä päästä eroon leimaavasta holhous-sanasta. Laissa ei enää nykyään puhuta holhottavista eikä holhoojista. Ne, jotka tarvitsevat apua asioidensa hoitamisessa ovat päämiehiä, myös silloinkin kun he ovat vajaavaltaisia. Päämies-käsite ilmaisee aikaisempaa käsitteistöä paremmin sen, että edunvalvonta ei merkitse sen kohteeksi joutuneen alistamista, vaan edunvalvoja hoitaa päämiehensä asioita tämän kanssa yhteistoiminnassa; hän palvelee päämiestään. (Välimäki 2008, 5-6)

Ne, jotka hoitavat apua tarvitsevien päämiesten asioita ovat edunvalvoja riippumatta siitä kuinka laaja heidän kelpoisuutensa on. Holhous-termistä ei ole kuitenkaan voitu luopua informatiivisista syistä kokonaan. Holhous näkyy edelleen eräissä institutionaalisissa ja hallinnollisissa yhteyksissä. Laki koskee holhoustointa. Asiointi tapahtuu holhousviranomaisessa ja edunvalvonta merkitään holhousasioiden rekisteriin. (Välimäki 2008, 6)

Vuoden 1898 HolhL tunsi pelkästään kaksi edunvalvonnan muotoa. Yleisin oli tällöin päämiehelle määrätty uskotun mies. Uskotun miehen määrääminen ei rajoittanut päämiehen oikeustoimikelpoisuutta ja hänen kelpoisuuttaan vallita omaisuuttaan. Uskotulla miehellä ja päämiehellä oli rinnakkainen toimivalta. Uskotun mies toimi vain päämiehen tukena ja apuna. (Välimäki 2008, 6)

Entisistä edunvalvonnan muodoista harvinaisempi oli usein päämiehen julistaminen holhottavaksi (1898 HolhL 17 §). Holhottavaksi julistaminen oli kertakaikkinen ratkaisu. Päämies menetti lähes kokonaan kelpoisuutensa tehdä oikeustoimia ja vallita omaisuuttaan. Yleensä vain holhoojilla oli oikeus tehdä päämiestä sitovia oikeustoimia, ja vain holhoojalla oli oikeus vallita päämiehen omaisuutta (1898 HolhL 20-22 §). Lisäksi muussa lainsäädännössä olevien määräysten vuoksi holhottavaksi julistetun toimintakelpoisuus oli täysivaltaisen kannalta suppeampaa. (Välimäki 2008, 6)

Nämä erilaiset vanhan lain tuntemat edunvalvonnan muodot on säilytetty. Lievimmissä edunvalvonnan muodossa uskotun miehen sijasta nykyään päämiehen

tueksi ja avuksi määrätään usein edunvalvoja (HolTL 8 §). Laki tuntee myös sellaisen jyrkimmän edunvalvonnan muodon, joka poistaa miltei kokonaan päämiehen oikeustoimikelpoisuuden ja omaisuuden vallintaoikeuden. Tätä sanotaan vajaavaltaiseksi julistamiseksi (HolTL 18.1 §:n 3-kohta). (Välimäki 2008, 7)

Näiden kahden edunvalvontamuodon rinnalle HolTL toi uutuuden, toimintakelpoisuuden osittaisen rahoittamisen. Toimintakelpoisuutta voidaan rajoittaa joko 1) Siten, että päämies voi tehdä määrättyjä oikeustoimia tai vallita määrättyä omaisuutta vain yhdessä edunvalvojan kanssa tai 2) siten, että päämies ei voi tehdä määrättyjä oikeustoimia tai vallita määrättyä omaisuuttaan, jolloin kelpoisuus kuuluu niiltä osin yksin edunvalvojalle (HolTL 18.1 §:n 1-2-kohta). (Välimäki 2008, 7)

Edunvalvontamuotoa valittaessa on noudatettava välttämättömyyden eli lievimmän riittävän keinon periaatetta. Jos lievempi keino riittää päämiehen suojaamiseksi, on sitä käytettävä. Toiseksi edunvalvontaa järjestettäessä on noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Edunvalvojan on tällöin oltava oikeassa suhteessa päämiehen suojan tarpeeseen. (HolTL 18.2-3 §). (Välimäki 2008, 7)

Nykyään tuomioistuimet käsittelevät pääosin edunvalvojan määräämistä ja toimintakelpoisuuden rajoittamista koskevia asioita. Holhoustoimen hallintoasiat, esimerkiksi lupien myöntäminen (HolTL 34 §) ja edunvalvojien valvonta kuuluvat hallintoviranomaisen eli maistraatin toimivaltaan (HolTL 46-58 §). Holhouslautakunnat lakkautettiin 1.12.1999. Silloin noin 450 holhouslautakunnan tilalle tuli 37 maistraattia. Valtionhallinnon tehostamistoimin maistraatteja on myöhemmin yhdistetty. Vuoden 2008 alussa maistraatteja oli enää 24. Uuden lain yhteydessä perustettiin valtakunnallinen holhousasioiden rekisteri, jota maistraatit ja väestörekisterikeskus pitävät edunvalvojan toiminnan valvomiseksi ja kolmansien oikeuksien turvaamiseksi (HolTL 64-68 §). (Välimäki 2008, 8)

Eräs keskeisimpiä holhoustoimilakiin sisältyneitä muutoksia oli se, että, että holhoustoimen hallintoon liittyvät tehtävät siirtyivät kuntien holhouslautakunnilta valtion viranomaisille. Lisäksi maistraateille siirrettiin tällöin myös osa käräjäoikeudelle aikaisemmin kuuluneista holhoustoimen tehtävistä. (Kuuliala 2011, 165)

2.4 Edunvalvontajärjestelmän uudistamisen syitä

Välitön tarve edunvalvontajärjestelmän uudelleen arvioinnille Euroopassa ja Suomessa on syntynyt siitä, että aikuisväestöä koskevan edunvalvonnan tarve on lisääntynyt ja lisääntyy jatkossakin. Väestöennusteiden mukaan yli 65-vuotiaan väestön absoluuttinen ja suhteellinen osuus kasvaa tulevaisuudessakin nopeasti. (Välimäki 2008, 11)

Yleensä vanheneminen heikentää toimintakykyämme. Mutta erityisesti vanhentumiseen liittyvät sairaudet ja niiden oireet, esimerkiksi dementia johtavat siihen, että lähivuosisikymmeninä yhä useampi vanhus tarvitsee muun muassa taloudellisten asioiden hoitamisessa apua ja tukea. (Välimäki 2008, 11)

Vanhusväestön lisääntymisen lisäksi edunvalvonnan tarvetta kasvattaa myös yleinen vaurastuminen. Vanhenevalla väestöllä on aikaisempaa enemmän varallisuutta, mikä vaatii huolenpitoa. Lisäksi edunvalvonnan tarvetta kasvattaa perherakenteiden muutokset sekä mielenterveysongelmaiset ja moniongelmaiset, jotka ovat usein erittäin velkaantuneita. (Välimäki 2008, 11 - 12)

Edunvalvoja voi olla tarpeen, kun esimerkiksi vaikea sairaus, korkea ikä tai henkisen toiminnan häiriintyminen ovat heikentäneet asianomaisen kykyjä sillä tavalla, että hän ei itse kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan asioitaan. Edunvalvoja määrätään kuitenkin vain, jos asiat eivät tule hoidetuksi muulla tavalla. (Holhoustoimen palvelut, Oikeusministeriö)

Otan esille Seppo Anttilan kirjoituksen, koska mielestäni se kuvaa uutta holhoustoimilakia ja sen muutoksia hyvin. Lisäksi siinä otetaan kantaa syvällisesti väestön ikääntymiseen ja edunvalvontapalvelujen tarpeeseen tulevaisuudessa.

Seppo Anttila (OTL) on arvioinut kirjoituksessaan, joka pohjautuu hänen lisenssi-taantutkimukseen Suomen voimassaolevaa holhoustoimilakia (laki holhoustoimesta 1.4.1999/442, HolTL) uusimman oikeuskäytännön valossa. Tutkimuksessa on myös vertailtu tilastotietoja, jotka perustuvat muun muassa virallisiin tilastotietoihin. (Anttila 2009, 21)

Uusi holhoustoimilaki toi paljon muutoksia holhoustoimeen. Ehkä suurin niistä on holhouslautakuntien lopettaminen ja maistraattien tuleminen holhousviranomaisiksi. Tämä herätti kysymyksiä uuden järjestelmän toimivuudesta ja voimavarojen riittävydestä. Myös herättivät epäilyjä HolTL:n säännökset toimintakelpoisuuden rajoittamisesta. Kun vajaavaltaiseksi julistamiset vähenevät, voidaan kysyä tällöin riittääkö oikeudellisia kelpoisuuksia koskeva sääntely suojelemaan toimintakyvyltään heikentyneitä henkilöitä. (Anttila 2009, 21)

Edunvalvonnan tarve on odotusten mukaisesti HolTL:n säätämisen jälkeen kasvanut. Toimintakyvyltään heikentyneiden ihmisten on selvittävä monimutkaistuvassa yhteiskunnassa. Yhteiskunnassa on esimerkiksi yhä useammalle usein muodostumassa ylitsepääsemättömiä vaikeuksia hoitaa taloudellisia asioita, kun ne tulisi hoitaa tietokoneiden kautta sähköisissä verkoissa. Edunvalvonnassa olevien täysikäisten henkilöiden määrät ovat lisääntyneet HolTL:n aikana voimakkaasti (vuoden 2000 alun 25 085 henkilöstä ja vuoden 2007 alun 46 963 henkilöön). Määrien kasvuun on myös järjestelmän tehokkuuden lisäksi vaikuttanut väestön ikääntyminen. (Anttila 2009, 21)

Edunvalvontaoikeus on muuttumassa tulevaisuudessa vanhuutta koskevaksi oikeudeksi. Päämiesten osalta tuli tutkimuksessa esille heidän melko korkea ikänsä. Lähes kaksi kolmasosaa oli yli 65-vuotiaita ja lähes puolet yli 80-vuotiaita. Tämän voidaan toisaalta myös katsoa lisänneen edunvalvonnan saamaa myönteistä julkisuutta. Koska suuret ikäluokat ovat siirtymässä eläkkeelle, asia koskettaa yhä useampia ja varautuminen vanhuuteen on tullut jopa muotiasiaksi. Toisaalta edunvalvonnan merkitystä nuorempienkaan ihmisten osalta ei tule unohtaa. Ikäihmisillä edunvalvonnassa on kysymys pitkälti ihmisarvon kunnioittamisesta. Nuoremmilla ihmisillä on ihmisarvon lisäksi kysymys koko heidän edessä olevan pitkän elämänsä hallinnasta. (Anttila 2009, 21)

Merkittävä lainsäädäntömuutos sisältyi myös eduskunnan 9.2.2007 hyväksymään lakiin kuntapalvelurakenneuudistuksesta (169/2007), jonka jälkeen uudistettiin laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä (575/2008). Uudistuksen jälkeen holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestäminen siirtyi kunnalta valtiolle vuoden 2009 alusta, jolloin pääosin valtion oikeusaputoimistot vas-

taavat edunvalvontapalveluiden järjestämisestä. Voimassa oleva laki täyttää puutteista huolimatta entistä paremmin holhouslainsäädännölle asetettavat perus- ja ihmisoikeudelliset vaatimukset. (Anttila 2009, 21)

Kokonaisuutena voidaan arvioida, että maistraatit ovat selvinneet niille siirtyneestä holhousviranomaisen tehtävästä melko hyvin. Holhouslautakuntien lakkauttaminen ja maistraattien tulo holhousviranomaiseksi mahdollistivat tehokkaan holhoustoimen luomisen. Edunvalvonnan voimavarojen riittävyys on kuitenkin kiinnitettävä jatkossa entistä enemmän huomiota. Toinen asia on, että lainuudistus ei muuttanut alioikeuksien asemaa. Ne vahvistavat holhousviranomaisen tekemät hakemukset edelleen melko kaavamaisesti hankkimatta omasta aloitteesta lisäselvitystä tai käyttämättä hakemuksista poiketen laajemmin edunvalvonnan tarjoamia eri vaihtoehtoja. Tästä voisi toisaalta päätellä, että maistraatit tekevät selvitys- ja valmistelutyöt hyvin. Alioikeuksien ensisijaisena tehtävänä on valvoa henkilöiden oikeusturvan toteutumista ja toimia puolueettomana asian ratkaisijana. (Anttila, S. 2009, 21)

3. EDUNVALVONTAJÄRJESTELMÄ

3.1 Yleistä edunvalvojan asemasta ja tehtävistä

Edunvalvojan henkilö määräytyy joko suoraan lain mukaan tai edunvalvojan määrittämisestä koskevan päätöksen perusteella. Alaikäisen edunvalvojina ovat hänen huoltajansa (HolTL 4.1 §). Alaikäisen huoltajan henkilö määräytyy puolestaan lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983;HTL) säännösten mukaan. HTL 3 §:n mukaan alaikäisen huoltajina ovat hänen vanhempansa tai henkilöt, joille lapsen huolto on määrätty. Holhoustoimellinen edunvalvonta siis seuraa huoltajuutta. Huoltajien eli tavallisesti vanhempien edunvalvojan asema perustuu suoraan laissa annettuun määräykseen. Keskenään avioliitossa olevat lapsen vanhemmat tulevat lapsensa huoltajiksi ja edunvalvojiksi lapsen syntymähetkellä (HTL 6 §). (Välimäki 2008, 57)

Alaikäisen huoltaja voidaan tuomioistuimen päätöksellä vapauttaa edunvalvojan tehtävistään, jos hän osoittautuu tehtävänsä kykenemättömäksi tai sopimattomaksi tai jos siihen on olemassa jokin muu erityinen syy. Myös omasta pyynnöstäänkin alaikäisen huoltaja voidaan vapauttaa lapsensa edunvalvojan tehtävästä, mutta ainoastaan vain jos siihen on jokin erityinen syy (HolTL 16.2. §). (Välimäki 2008, 58-59)

HolTL 6 §:n mukaan edunvalvojana ei voi olla henkilö, joka on itse vajaavaltainen. Alle 18-vuotias tai HolTL 18.1 §:n 3-kohdan mukaan vajaavaltaiseksi julistettu huoltaja eivät voi olla edunvalvojina. Jos lapsen huoltaja on alaikäinen lapsen syntyessä, tulee hänestä lain mukaan lapsensa edunvalvoja vasta silloin, kun hän täyttää 18 vuotta. (Välimäki 2008, 59)

Tavallisimmin edunvalvoja joudutaan määräämään alaikäiselle seuraavanlaisissa tapauksissa:

- a) Alaikäinen on jäänyt ilman edunvalvojaa edunvalvojan kuoleman takia (HolTL 7 §). Jos lapsen edunvalvojina ovat hänen molemmat vanhempansa, ei edunvalvojaa kuitenkaan tarvitse määrätä toisen vanhemman kuoleman takia, jos toinen huoltajavanhempi on elossa.
- b) Alaikäiselle voidaan myös joutua määräämään edunvalvoja sen takia, että edunvalvoja on tilapäisesti estynyt hoitamasta edunvalvojan tehtäväänsä. Tällaisissa tapauksissa aikaisempaa edunvalvojaa ei vapauteta tehtävistään, vaan edunvalvojalle määrätään sijainen (HolTL 11 §). Este voi johtua tosiasiallisesta esteestä, kuten sairaudesta. Edunvalvojan este voi johtua myös jääviydestä eli esteellisyydestä. Tällöin sijaisen voi määrätä edunvalvojan hakemuksesta myös maistraatti. (HolTL 12.3 §)

Jos edunvalvoja on määrättävä, kuuluu se tuomioistuimen toimivaltaan. Hakijoina voivat olla muun muassa maistraatti, sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitettu toimielin eli tavallisesti sosiaalilautakunta ja alaikäisen läheinen. (Välimäki 2008: 58 - 59)

Tavallisimmin edunvalvoja joudutaan määräämään täysi-ikäiselle aikuiselle siinä tapauksessa, että hänellä on heikentynyt terveydentila. Heikentyneellä terveydentilalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi dementiaa, kehitysvammaisuutta, vaikeaa ja pitkäkestoista psykoosia, henkisen toiminnan häiriintymistä ja mielenterveysongelmia. (Ehdotus menettelytavoista edunvalvonnan tarpeen uudelleen arvioimisessa, Maistraatti)

Pääperiaatteena holhoustoimessa on ollut, että edunvalvontatehtävät tulisi hoitaa pääasiallisesti vapaaehtoisvoimin. Tavallista on ollut, että uskotuksi miehiksi ja holhoojiksi sekä nykyään edunvalvojiksi on saatu vapaaehtoisia yksityishenkilöitä. Pitkäaikaisiin edunvalvontatehtäviin on yleensä määrätty joku päämiehen läheinen. (Välimäki 2008, 62)

HolTL:lla holhoustoimi siirrettiin valtion tehtäväksi. HolTL:n kanssa tuli samanaikaisesti voimaan laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä (443/1999;JärjestämisL). Myöhemmin tuli voimaan laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä 29.8.2008/5. (Välimäki 2008, 62)

Edunvalvontapalveluiden järjestämisellä tarkoitetaan huolehtimista siitä, että edunvalvojien tehtäviä varten on saatavissa alueellisesti riittävä määrä yleisiä edunvalvojia. Vastuu edunvalvontatehtävien järjestämisestä valtion puolesta kuuluu maistraatille. (Välimäki 2008, 62)

Yleisen edunvalvojan tehtävä poikkeaa tavallisen yksityisen edunvalvojan tehtävästä sillä tavalla, että yleinen edunvalvoja ei saa kieltäytyä edunvalvojan tehtävästä ilman pätevää syytä. Erityinen syy voi olla esimerkiksi esteellisyys. (Välimäki 2008, 63). Edunvalvojien toimivalta perustuu taloudellisiin asioihin, erityisesti omaisuuden hoitoon. (Norri 2009, 46)

3.2 Oikeustapaus edunvalvontaan liittyen

KKO:2009:7

Holhoustoimi – Edunvalvonnan määrääminen

Diaarinumero:S2008/137

Esittelypäivä:27.1.2009

Antopäivä:4.2.2009

Taltio:147

A, jolla oli suuri omaisuus, oli heikentyneen terveydentilansa vuoksi kykenemättömän hoitamaan varallisuuttaan koskevia asioita. A vastusti suuresti edunvalvojan määräämistä. Koska hänen omaisuutensa hoito oli muuten järjestetty niin, ettei hänen etunsa vaarantunut, edunvalvojan määräämiselle ei ollut riittävää aihetta.

L holhoustoimesta 8 § 1 mom., L holhoustoimesta 8 § 2 mom.

Hyvinkään käräjäoikeudessa käräjäoikeuden käsittelyssä Hyvinkään maistraatti vaati, että Veikko A:lle määrätään edunvalvoja hoitamaan A:n omaisuutta ja taloudellisia asioita ja edustamaan A:ta taloudellisia asioita koskevissa oikeustoimissa.

A:n pääasialliset tulot olivat eläke- ja pääomatulot. A omisti yksin tai yhdessä aviopuolionsa kanssa omakotitalokiinteistön, kolme kesämökkikiinteistöä, pankin omaisuusraportista ilmenevän sijoitusomaisuuden ja eräitä ulkomaisia sijoituksia. Terveystilansa vuoksi A ei pystynyt valvomaan etuaan taikka huolehtimaan varallisuuttaan koskevista asioista, minkä takia hänen tärkeät etunsa olivat vaarassa. Tämän takia A tarvitsi edunvalvojan hoitamaan taloudellisia ja omaisuuttaan koskevia asioita. A:n vastustamiselle ei hänen tilansa ja edunvalvonnan tarve huomioon ottaen ollut riittävää syytä.

Vastauksessa A vastusti edunvalvojan määräämistä ja vaati, että hakemus hylätään. A ei ollut edunvalvonnan tarpeessa, koska hänen taloudelliset asiansa olivat kaikilta osin kunnossa. A:n omaisuus oli pääosin laadultaan sellaista, minkä hoitaminen vaati erityisosaamista. Tämän vuoksi omaisuus oli niin sanotussa salkunhoidossa. A:lla ei myöskään ollut hoitoa vaativia oikeudellisia asioita. A:n ja hänen puolionsa yhteisomistuksessa olevan kiinteän omaisuuden määräämistoimet olivat mahdollisia vain omistajien ollessa yksimielisiä.

Lausumissa A:n lapsista C yhtyi maistraatin hakemukseen. Sen sijaan A:n muut lapset D, E ja F vaativat, että hakemus hylätään. He olivat järjestäneet A:n taloudellisten asioiden hoitamisen niin, ettei tarvetta näin viralliseen puuttumiseen ollut.

Käräjäoikeuden päätöksessä Käräjäoikeus katsoi todistajana kuullun, A:n pitkään tunteneen ja tämän asioita hoitaneen pankin sijoitusjohtajan kertomuksella näytetyksi, että A:n talletukset, osakesijoitukset ja sijoitusrahasto-osuudet olivat pankin hoidettavana. Tämän omaisuuden hoitaminen ei vaatinut mitään erityistoimia, koska tilanne voi kuitenkin säilyä ennallaan. Edunvalvonnan tarvetta ei näin tältä osin ollut. Myöskään A:n ja hänen puolionsa yhteisomistuksessa olevien kiinteistöjen hoidon ei ollut osoitettu vaativan mitään sellaisia toimenpiteitä, jotka vaati-

sivat edunvalvojan määräämistä. Näillä perusteilla käräjäoikeus katsoi, ettei edellä selostettuja 2 kohdan edellytyksiä edunvalvojan määräämiselle ollut. Tämän takia käräjäoikeus hylkäsi hakemuksen.

Kouvolan hovioikeuden päätöksessä Hovioikeus katsoi näytetyksi, että A oli lääketieteellisin perustein edunvalvonnan tarpeessa. Hovioikeus katsoi kuitenkin, että A:n varallisuuden oli näytetty olleen ja olevan edelleen asianmukaisessa hoidossa. A:n omaisuuden hoitamisessa ei ollut näytetty olevan olemassa mitään sellaista asiaa, joka konkreettisesti vaarantaisi hänen etunsa. Nämä seikat ja ihmisarvon kunnioittamisen periaate johtivat siihen, että edunvalvonnan vastustamiselle oli olemassa tällöin riittävät perusteet. Näillä perusteilla hovioikeus katsoi, ettei asiassa ollut holhoustoimilain 8 §:ssä tarkoitettua perustetta määrätä A:lle edunvalvojaa. Tämän takia hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden päätöstä.

Muutoksenhaussa korkeimmassa oikeudessa maistraatille myönnettiin valituslupa. Valituksessaan maistraatti toisti vaatimuksensa edunvalvojan määräämisestä A:lle. A vastasi vaatimukseen ja vaati sen hylkäämistä. Maistraatin valituksen vuoksi C antoi häneltä pyydetyn lausuman sekä D, E ja F heiltä pyydetyn yhteisen lausuman.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa kerrotaan, että A:n omaisuuden hoito on pääasiallisesti järjestetty hänen itse päättämällään tavalla. Hänen etunsa näin omaisuutta hoidettaessa ei ole osoitettu millään tavoin vaarantuvan. A:n varallisuutta koskevien asioiden on näin katsottava tulevan asianmukaisesti hoidetuksi hänen itsensä aikanaan osoittamalla tavalla. Aihetta toisenlaiseen arvioon ei ole pelkäättään sillä perusteella, että hän ei enää itse kykene kaikilta osin valvomaan järjestämäänsä omaisuuden hoitoa. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, ettei A:n edunvalvonnan tarve ole sellainen, että hänen vastuksensa huomioon ottaen edunvalvojan määräämiselle olisi riittävää aihetta. Päätöslauselmassa Korkein oikeus kertoo, että hovioikeuden päätöstä ei muuteta.

3.3 Edunvalvojan tehtävän alkaminen ja päättyminen

Kun alaikäisen edunvalvonta perustuu huoltajan asemaan, edunvalvojan tehtävä alkaa samalla kun huoltajankin tehtävät. Jos huoltajan aseman perustuu suoraan lain määräykseen, alkavat huoltajan ja edunvalvojan tehtävät heti laissa määrätyn oikeustositseikan tapahduttua. Esimerkiksi lapsen vanhempien asema lapsen edunvalvojana alkaa heti lapsen syntymän jälkeen. (Välimäki 2008, 65)

Jos huoltajan asema perustuu tuomioistuimen ratkaisuun, tilanne on pulmallisempi. HTL 48 §:n nojalla lainvoimaa vailla oleva tuomioistuinratkaisu on heti täytäntöönpantavissa, jos ratkaisussa itsessään ei ole toisin määrätty. Säännös koskee pelkästään ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuutta eikä sen muiden oikeusvaikutuksien kuten nyt kyseessä olevan muotoamisvaikutuksen alkamista. HTL 48 §:ää on kuitenkin syytä tarkoituksenmukaisuus- ja johdonmukaisuussyistä tulkita sillä tavalla, että huoltajan ja edunvalvojan tehtävät alkavat pääsääntöisesti ratkaisun antamisesta. (Välimäki 2008, 65)

Edunvalvojan tehtävät päättyvät suoraan lain nojalla seuraavissa tapauksissa:

- päämies kuolee
- määräaikaisen tehtävän määräaika on kulunut umpeen
- tehtävä on koskenut määrättyä yksittäistä tehtävää, joka on suoritettu
- päämies on täyttänyt 18 vuotta, jos tehtävä on perustunut päämiehen alaikäisyyteen

Ilmoituksen nojalla edunvalvojan sijaisen tehtävä lakkaa, kun edunvalvoja ja hänen sijaisensa esteen lakattua yhdessä tekevät maistraatille ilmoituksen tehtävän päättymisestä. Jos edunvalvoja ja sijainen ovat asiasta kovin eri mieltä, ratkaisee asian käräjäoikeus jommankumman hakemuksesta (HolTL 17.2 §). Tavallisimmin edunvalvojan sijainen määrätään hoitamaan ainoastaan määrättyä yksittäistä tehtävää, kuten edustamaan vajaanvaltaista jossakin oikeustoimessa. Silloin sijaisen tehtävä päättyy yleisten säännösten mukaan heti silloin, kun tehtävä on tullut suoritetuksi. Tällaisessa tapauksessa HolTL 17.2 §:ssa tarkoitettu ilmoitus on tällöin tarpeeton. (Välimäki 2008, 66)

Edunvalvojan sijainen voidaan määrätä esimerkiksi siinä tapauksessa, että alaikäisen päämiehen ja hänen lakimääräisen edunvalvojansa välillä on eturistiriita esimerkiksi sen vuoksi, että he ovat saman kuolinpesän osakkaita. Lakimääräinen edunvalvoja saattaa myös sairastua vakavasti, jotta hän ei kykene huolehtimaan alaikäisen päämiehensä taloudellisista asioista. Eturistiriitatilanteessa alaikäiselle päämiehelle on määrättävä aina edunvalvojan sijainen. Edunvalvojan sijaisen tarve saattaa tulla ajankohtaiseksi myös silloin, kun täysi-ikäiselle on määrätty edunvalvoja. Esimerkkinä on tilanne, jossa sisar on määrätty täysi-ikäisen veljensä edunvalvojaksi ja sisarusten vanhempi kuolee. Tällöin sisarukset ovat saman kuolinpesän osakkaita, eikä edunvalvojasisar voi edustaa tällöin päämiesveljeään kuolinpesän yhteishallinnossa. (Kangas 2006, 140 - 141)

Erityinen edunvalvoja voidaan määrätä tietyissä erityistilanteissa. Tämän kaltaisen tilanne on olemassa esimerkiksi silloin, kun kuolleelta on jäänyt perintö eikä perillistä tai testamentin saajaa taikka hänen olinpaikkaansa tiedetä. Säännös on vanha ja sillä on erityinen oikeutuksensa maailmassa, jossa mahdollisuus saada yhteys esimerkiksi ulkomailla elävään henkilöön oli rajoitettu. Erityinen edunvalvoja voidaan määrätä myös silloin, kun poissaolevan oikeutta valvotaan tai hänen omaisuuttaan hoidetaan. Tähän rinnastuu tilanne, jossa edunvalvontaa tarvitaan sen takia, että tulevasta tapahtumasta riippuu se, kenelle omaisuus on menevä. Jos esimerkiksi perittävä on määrännyt testamentillaan omaisuutensa tulevaisuudessa syntyvälle lapselle, testamentin saajan oikeutta on välitilan aikana muutoin mahdollonta turvata kuin edunvalvontamääräyksen avulla. (Kangas 2008, 141)

Tuomioistuimien voi vapauttaa edunvalvojan tehtävästään, jos edunvalvoja osoittautuu tehtävää kykenemättömäksi tai sopimattomaksi tai jos edunvalvojan vapauttamiseen on olemassa jokin muu erityinen syy tai jos edunvalvoja pyytää vapauttamista. Alaikäisen lapsen huoltaja voidaan vapauttaa edunvalvojan tehtävästä vain aivan erityisestä syystä. Myös maistraatilla on toimivalta vapauttaa muu edunvalvoja kuin alaikäisen lapsen huoltaja tehtävistä edunvalvojan itsensä pyynnöstä (HolTL 16 §). Ratkaisu ei tässä tapauksessa tarkoita, että edunvalvonta lakkaisi, vaan edunvalvojan poistamista tehtävistään ja uuden edunvalvojan määräämistä. Tuomioistuimen tai maistraatin tekemä edunvalvojan vapauttaminen koske-

va ratkaisu tulee heti noudatettavaksi, vaikka ratkaisu ei olisikaan tullut vielä lainvoimaiseksi (HolTL 83.1. §). Tuomioistuin voi myös päättää, että edunvalvonta lakkaa, koska päämies ei ole enää edunvalvonnan tarpeessa. Tuomioistuimen ohella myös maistraatilla on toimivalta määrätä edunvalvojan tehtävä lakkaamaan edunvalvojan ja päämiehen yhteisestä hakemuksesta jos päämies ei ole enää edunvalvonnan tarpeessa. Edellytyksenä on, että edunvalvoja on määrätty lain 8 tai 9 §:n nojalla ja että päämies ymmärtää asian merkityksen kokonaan (HolTL 17.4 §). (Välimäki 2008, 66 - 67)

3.4 Omaisuuden hoitaminen

Kun päämies on vajaavaltainen (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu) periaatteessa koko päämiehen varallisuus kuuluu edunvalvojan määräysvaltaan sillä tavalla, että vain edunvalvojalla on kelpoisuus päättää varallisuuden vallinnasta. Edunvalvonnan nykyisten pääperiaatteiden mukaan edunvalvonnan pitäisi olla kuitenkin mahdollisimman huomaamatonta, ja päämiehellä itselläänkin pitäisi olla mahdollisuus nauttia omaisuudestaan. Nämä periaatteet on otettu huomioon HolTL 25§:ssä ja 38.1. §:ssä, joissa säännellään millaista varallisuutta päämiehellä itsellään on oikeus vallita. Päämiehen ollessa vajaavaltainen pääsääntönä on edunvalvojan vallinta. Poikkeussääntönä on päämiehen vallinta. Poikkeussäännöt, joilla on erityistä merkitystä päämiehen ollessa täysi-ikäinen ovat seuraavat:

- 1) Käyttövarat. Päämiehensä itsensä määrättäväksi on jätettävä kohtuullinen määrä käyttövaroja (HolTL 38.1 §). Käyttövarat on tarkoitettu pääasiassa päämiehen jokapäiväisiin käyttömenoihin. Käyttövarojen kohtuullisuutta harkittaessa on otettava huomioon päämiehen kaikki tarpeet ja muut olosuhteet. Tämä tarkoittaa päämiehen elinolosuhteiden ja hänen kaikkien totumuksiensa huomioon ottamisesta.
- 2) Käyttövaroja laajempien varojen antaminen päämiehen vallittavaksi. HolTL 38.1 §:n nojalla edunvalvoja voi antaa päämiehen vallittavaksi varoja enemmänkin kuin sen, mitä päämies tarvitsee käyttövaroiksi. Lisävarojen antaminen on mahdollista vain siinä tapauksessa, kun niiden antaminen on päämiehen edun mukaista. Lain esitöissä mainitaan esimerkkinä

tällaisista muista varoista päämiehelle annettu nosto-oikeus pankkitiliin, johon tallennetaan määräosa hänen omasta eläkkeestään.

- 3) Päämiehen työansiot. Päämiehellä itsellään on oikeus määrätä siitä, minkä hän on vajaavaltaisuutensa aikana omalla työllään itse ansainnut.
- 4) Surrogaatti ja tuotto. Päämiehensä itsensä vallittavaksi kuuluvat edellä 1-3-kohdissa mainitun omaisuuden tuotto ja tällaisen omaisuuden sijaan tullut omaisuus eli surrogaatti (HolTL 25.1 §).
- 5) Päämiehen määrättävissä olevan varallisuuden kontrolli. Vaikka mainitut varat ovat päämiehen itsensä vallittavia, ne eivät ole holhoustoimen kontrollin ulkopuolella. Edunvalvojan on muun muassa HolTL 48.1 §:n nojalla omaisuutta koskevassa alkuilmoituksessaan luetteloitava sekä ne varat ja velat, jotka ovat hänen hoidettavinaan, että ne varat, jotka HolTL 38.1 § pykälän nojalla jätetty päämiehen vallittavaksi. (Välimäki 2008, 67 - 69)

Päämiehen ollessa täysivaltainen ja kun päämiehen tueksi ja avuksi määrätään edunvalvoja päämiehen toimintakelpoisuutta rajoittamatta, päämiehen kelpoisuus määrätä omaisuudestaan ei muutu. HolTL 14 §:n nojalla edunvalvojan määrääminen ei estä päämiestä vallitsemasta omaisuuttaan tai tekemästä oikeustoimia, jos ei laissa erikseen säädetä. Päämiehellä on kelpoisuus määrätä omaisuudestaan kuten aikaisemminkin eli silloin, kun edunvalvojaa ei ollut vielä määrätty. Poikkeuksena tästä säännöstä ovat HolTL 31.1 §:n mukaan kuitenkin päämiehen saatavat, joista merkityksellisimmät ovat hänen pankkitilinsä. Säännöksen mukaan niistä määrääminen kuuluu edunvalvojan yksinomaiseen kelpoisuuteen, vaikka päämies olisi täysivaltainen. Jotta pankkitilillä olevat varat kuuluisivat päämiehen vallittavaksi, edellyttää se, että edunvalvoja on ilmoittanut tästä velalliselle eli luottolaitokselle. (Välimäki 2008, 70 - 71)

Niissä tapauksissa, jolloin päämies on täysivaltainen, mutta hänen toimintakelpoisuuttaan on HolTL 18.1. §: n 1- ja 2-kohdan nojalla rajoitettu, edunvalvojan hoitoon kuuluvan omaisuuden piirin määräytymisessä on ratkaisevassa asemassa toimintakelpoisuuden rajoittamista koskeva päätös. Jos päätöksessä on määrätty, ettei päämiehellä ei ole oikeutta vallita määrättyä omaisuutta tai että hän saa määrätä siitä ainoastaan yhdessä edunvalvojan kanssa, edunvalvojalla on oikeus pää-

miehen vastuksesta huolimatta saada haltuunsa tämä tietty omaisuus. Muun omaisuuden edunvalvoja voi ottaa haltuunsa vain, jos päämies ei vastusta haltuunottamista. Päämiehen suostumuksellakaan edunvalvoja ei saa ottaa haltuunsa sellaista omaisuutta, jonka vallinnasta päämiehellä olisi yksin oikeus päättää silloinkin, jos päämies olisi vajaavaltainen. Jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu oikeustoimittain, edunvalvoja voi tällöin ottaa haltuunsa vain sellaisen omaisuuden, jonka disponointi on tarpeen päämieheltä kielletyssä oikeustoimessa. Esimerkiksi jos päämiehellä ei ole oikeutta päättää yksin velanotosta ja panttauksesta, edunvalvojan tulee ottaa tällöin haltuunsa omaisuus, jota voidaan käyttää vakuutena ja jonka panttaaminen edellyttää omaisuuden hallinnan siirtoa, kuten arvopaperit ja asunto-osakkeet. Ennen kuin edunvalvoja tekee päätöksen tehtäviinsä kuuluvissa asioissa, hänen on aina tiedusteltava päämiehensä mielipidettä, jos asiaa on hänen kannalta pidettävä tärkeänä ja kuuleminen voi tapahtua ilman huomattavaa hankaluutta. (Välimäki 2008, 72)

Tiettyihin oikeustoimiin edunvalvoja tarvitsee aina holhousviranomaisen luvan. Tällaisia ovat esimerkiksi kiinteistön myyminen tai ostaminen, asunnon ostaminen tai myyminen, päämiehen omaisuuden pantiksi antaminen taikka yhtiösopimuksen tekeminen päämiehen puolesta. Edunvalvoja ei saa koskaan lahjoittaa päämiehensä omaisuutta. Oikeustoimi, jonka tekemiseen päämiehellä ei ole kelpoisuutta, ei sido tällöin päämiestä. (Hyvärinen 2002, 64)

3.5 Edunvalvojan huolellisuusvelvoite

HoITL 37.1 §:n mukaan edunvalvojan on tunnollisesti pidettävä huolta päämiehen oikeuksista ja edistettävä hänen parastaan. Huolellisuusvelvoite koskee päämiehen varojen hoitamisen lisäksi myös päämiehen oikeuksien valvomista esimerkiksi jakamattomassa kuolinpesässä ja eriperusteisten saatavien perimisessä ja erilaisten sosiaalietuksien hakemisessa. Edunvalvojan toimintaa pitää arvioida objektiivisesti. Edunvalvojalta vaaditaan normaalin huolellisen henkilön tarkkuutta. (Välimäki 2008, 73)

3.6 Edunvalvojan oikeus tietojen saamiseen

Erityisesti tapauksissa, joissa päämies ei tilansa takia voi antaa tietoja asioistaan, ja muissakin tilanteissa, jotta edunvalvoja voisi tietää mitä, ja miten päämiehen asioita tulee hoitaa, on tärkeää, että edunvalvoja voi saada tietoa päämiehen asioista. Kun edunvalvoja on päämiehensä laillinen edustaja, yleisistä periaatteista johtuu, että hänellä on oikeus saada päämiehen asioista samat tiedot kuin päämiehellä itselläänkin. Selvennyksen vuoksi tästä edunvalvojan tiedonsaantioikeudesta on kuitenkin otettu nimenomainen säännös HolTL 89.1 §:ään. Sen mukaan edunvalvojalla on oikeus saada samat tiedot joihin myös päämiehellä itsellään on oikeus ellei erikseen ole toisin säädetty. Tiedonsaantioikeus koskee edunvalvojan tehtäviin kuuluvia asioita. Päämiehen yksityisyydensuojan takia HolTL 89.2. §:ssä edunvalvojan tiedonsaantioikeutta on rajoitettu, kun on kyse päämiehelle tulleista kirjeistä ja muista suljetuista viesteistä, kuten sähköpostista. Tällaisia viestejä tai kirjeitä edunvalvoja voi avata vain jos lähettäjän nimen tai muiden seikkojen perusteella voidaan päätellä viestin tai kirjeen tiedon koskevan edunvalvojan hoidettavia asioita. (Välimäki 2008, 76 - 77)

3.7 Edunvalvojan palkkio ja kulujen korvaaminen

Lain mukaan edunvalvojalla on oikeus saada päämiehensä varoista korvaus tarpeellisista kuluistaan ja tehtävänsä laatuun ja laajuuteen sekä päämiehen varoihin nähden kohtuullinen palkkio. Kulujen korvattavuuden osalta ei ole asetettu muuta edellytystä kuin, että niiden on oltava aina tarpeellisia. Tarpeellisuutta arvioidaan yleensä edunvalvojan tehtävän vaatimuksien mukaan. Liian tunnollinen ja muuten liian kalliita kuluja aiheuttava edunvalvoja joutuu kärsimään liikakulut usein vahinkonaan. Vuosi- ja päätöstilin yhteydessä edunvalvojan on toimitettava maistraatille erittely kaikista perimistään kuluista. (Välimäki 2008, 126)

Palkkion kohtuullisuuden arviointiperusteina ovat HolTL 44.2 §:n mukaan edunvalvojan tehtävän laatu, laajuus ja päämiehen kaikki varat. Yleistäen tämä tarkoittaa sitä, että vaativasta, vastuullisesta ja työteliästä ja suuren varallisuuden hoitamisesta palkkio on suurempi kuin helpon ja vaatimattoman tehtävän hoitamisesta. Kohtuullisen palkkion suuruuden harkitsemista varten oikeusministeriö on

HolTL 44.3 §:n valtuutussäännön mukaan antanut ohjeen. Ohjeen mukaan vuosipalkkio koostuu yleensä perusmaksusta, lisämaksusta ja erityiskorvauksesta (Palkkio-ohje 2 §). Perusmaksu on 200 euroa. Lisämaksuun edunvalvoja on oikeutettu sellaisista tavanomaisista tehtävistä, kuten vuosi- ja lopputilin laatimisesta, hoitosuunnitelman tekemisestä ja maistraatin luvan hakemisesta päämiehen puolesta tehtävään oikeustoimeen. Päämiehen käytössä olevaa asuntoa koskevasta toimenpiteestä edunvalvoja on oikeutettu korvaukseen, esimerkiksi kun edunvalvoja on myynyt päämiehen asunnon toiselle osapuolelle. Myös muusta päämiehen omaisuuden hoitamisesta edunvalvoja on oikeutettu korvaukseen. Lisämaksuista on luetteloon otettu tehtäväkohtaiset ala- ja ylärajat. Muun omaisuuden hoitamisesta on määrätty prosenttipalkkio. Erityiskorvaukseen edunvalvoja on aina oikeutettu tehtävästä, joka vaatii erityistä ammattitaitoa tai huomattavaa työmäärää. Erityiskorvauksen edellytys on, että tehtävä on päämiehelle tarpeellinen ja että sen hoitaminen edunvalvojan toimin on ollut päämiehen edun mukaista. Erityiskorvauksen on myös oltava kohtuullinen. Korvauksen saamiseksi on edunvalvojan aina esitettävä hyväksyttävä lasku. (Välimäki 2008, 126)

Palkkio-oikeutta koskee HolTL 44.1 §:n mukaan yksi tärkeä rajoitus. Alaikäisen edunvalvojana toimivilla vanhemmilla tai huoltajilla ei ole koskaan oikeutta palkkioon. Heidän edunvalvontatehtävänsä kuuluu vanhemman ja lapsen väliseen huolenpitoon, joka tehdään ilman palkkiota. Näillä edunvalvojilla on kuitenkin oikeus saada korvaus tarpeellisista kuluistaan. (Välimäki 2008: 127)

3.8 Maistraatti edunvalvojan valvojana

Maistraatti valvoo edunvalvojan toimintaa. Edunvalvoja on tilivelvollinen ja hänellä on velvollisuus hakea lupa joihinkin päämiehen puolesta tehtäviin oikeustoimiin. Maistraatti määrää myös sijaisen edunvalvojalle, joka on estynyt tai jäävi ryhtymään oikeustoimeen päämiehensä puolesta. Holhoustoimen olennainen osa on holhousviranomaisen eli maistraatin valvontatoiminta. Maistraatti valvoo, että edunvalvojan toiminta on päämiehen edun ja lain mukaista. (Edunvalvonnan toiminnan valvonta, Maistraatti)

Maistraatti valvoo ennen kaikkea sitä, miten edunvalvoja hoitaa päämiehen varallisuutta. Tehokas valvonta vaatii, että maistraatilla täytyy olla tarkka tieto niistä kaikista varoista, jotka päämiehellä on edunvalvontatehtävän alkaessa. Tämän takia HolTL nojalla edunvalvoja on velvollinen laatimaan päämiehen varoista omaisuusluettelon, jonka hän antaa maistraatille. Luettelon avulla maistraatti voi valvoa hyvin päämiehen varallisuusaseman muutoksia ja edunvalvojan toimintaa. Luettelo on annettava maistraatille määräajassa, kolmen kuukauden kuluessa tehtävän alkamisesta. Mikäli päämiehen varallisuudessa ja vallittavassa omaisuudessa tapahtuu muutoksia, on niistä ilmoitettava maistraatille täydennyksenä vuosittain yhteydessä. (Välimäki 2008, 117 - 118)

HolTL 50 §:n mukaan edunvalvojalla on vuosittelivelvollisuus. Edunvalvojalla on velvollisuus antaa vuositili. Velvollisuus antaa vuositili koskee sellaista edunvalvojaa, jonka tehtäviin kuuluu omaisuuden hoitamista. Vuosittelivelvollisuus ei kuitenkaan koske sellaista alaikäisen edunvalvontaa, jota ei tarvitse merkitä holhousasioiden rekisteriin. Tavallisesti alaikäisen edunvalvontaa ei merkitä rekisteriin, jos alaikäisellä ei ole omaisuutta tai hänen omaisuutensa on vähäinen. Jos alaikäisen edunvalvonta on merkitty holhousasioiden rekisteriin, ovat tällöin myös hänen huoltajansa tällöin vuosittelivelvollisia. Määräedellytyksin heille kuitenkin voidaan kuitenkin myöntää helpotusta tilin sisältöä koskevista vaatimuksista. (Välimäki 2008, 120)

Vuosittilin tilikautena on säännönmukaisesti kalenterivuosi (1.1. - 31.12.), ellei maistraatti ole päättänyt, että tarkoituksenmukaisuussyistä tilikautena on muu vuoden pituinen ajanjakso. Vuositili on annettava maistraatille aina kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. (Välimäki 2008, 120)

Edunvalvonnan päättyessä, poikkeustapauksia lukuun ottamatta on edunvalvoja HolTL 52 §:n mukaan velvollinen toimittamaan maistraatille päätöstilin. Päätöstili koskee aina omaisuuden hoitamista viimeksi annetun vuosittilin käsittämän tilikauden päättymisen jälkeisenä aikana. Päätöstili on annettava aina maistraatille viipymättä. Tällä tarkoitetaan sitä, että päätöstili on annettava niin pian kuin se on mahdollista huomioon ottaen omaisuuden laatu ja laajuus. Päätöstilivelvollisuutta koskee kuitenkin kaksi poikkeusta. HolTL 52 §:n mukaan päätöstilin tekemisestä

voi vapautua, jos alaikäisen edunvalvontaa ei ole pitänyt merkitä holhousasioiden rekisteriin. On syytä korostaa, että vapautuminen voi koskea ainoastaan sellaista edunvalvontaa, jota ei ole pitänyt lainkaan rekisteröidä. Jos edunvalvontaa ei ole rekisteröity, vaikka se olisi pitänyt rekisteröidä, maistraatti voi vaatia päätöstilin tekemistä ja antamista viime kädessä jopa pakkokeinoin. Toinen poikkeus koskee poikkeamista päätöstilin normaalista sisällöstä. Jos edunvalvoja on päämiehen läheinen, maistraatti voi tällöin antaa HolTL 55.3 §:n mukaan edunvalvojalle luvan tehdä päätöstilin pääpiirteisenä tilinä. (Välimäki 2008, 125)

Päätös- ja vuositilin juoksevan kirjanpidon sisältöä ei ole HolTL:ssä säännelty. Sen sijaan tilien sisällöstä säädetään HolTL 52§:ssä. Lainkohdan mukaan vuosi- ja päätöstilistä tulee käydä ilmi seuraavat seikat:

- päämiehet varat ja velat tilikauden alussa
- varat ja velat tilikauden lopussa
- tilikauden aikana varoissa ja veloissa tapahtuneet muutokset
- päämiehen puolesta tilikauden aikana tehdyt tärkeät oikeustoimet
- muut vastaavat toimenpiteet, joihin edunvalvoja on tilikautena ryhtynyt omaisuutta hoitaessaan
- omaisuus, jonka edunvalvoja on tilikauden aikana antanut päämiehen valittavaksi (Välimäki 2008, 125)

4. HOLHOUSASIOIDEN REKISTERI

4.1 Rekisterin perustaminen ja sen tarkoitus

Aikaisemmin vuoden 1898 HolhL:n voimassa ollessa Suomessa ei ollut mitään yhtenäistä koko valtakunnan käsittävää edunvalvontojen rekisteröimisjärjestelmää. Kukin alioikeus piti holhouskirjaa sen valvonnassa olevista holhouksista ja sellaisista uskotun miehen toimista, joihin kuului pääasiassa omaisuuden hoitamista. Kullakin holhouslautakunnalla oli puolestaan vastaavanlaiset tiedot sen valvottavista edunvalvonnoista. Holhottavaksi julistamisesta kuulutettiin Virallisessa lehdessä ja siitä ilmoitettiin tällöin väestötietojärjestelmään. (Välimäki 2008, 138)

Holhousviranomaiset saivat tietoja valvonnassaan olevista edunvalvonnoista holhouskirjoista ja muista vastaavista rekistereistä. Tiedot olivat hankalasti saatavissa, koska esimerkiksi holhouskirjaan edunvalvonnat merkittiin usein aikajärjestyksessä. Jos ulkopuolinen tahtoi selvittää oikeustoimikumppaninsa holhousoikeudellisen aseman, hänen oli selvitettävä asiaa väestörekisteristä ja paikallisesta alioikeudesta. Voitiin siis sanoa, että edunvalvojan rekisteröintijärjestelmä oli hajanainen ja vanhanaikainen. Näistä syistä johtuen vuoden 1999 HolTL:lla on perustettu väestörekisterikeskuksen ylläpitämä valtakunnallinen holhousasioiden rekisteri. (Välimäki 2008, 137)

Rekisteri on tarkoitettu palvelemaan kahta eri tahoa. Rekisteri on maistraattien edunvalvontatyön väline. Maistraatti käyttää aina rekisteriin merkittyjä tietoja edunvalvojan toimintaa valvoessaan. Toiseksi rekisteri auttaa sellaista kolmatta osapuolta, joka aikoo tehdä oikeustoimen edunvalvonnassa olevan kanssa. Rekisteristä saa tiedon siitä, onko oikeustoimikumppani kelpoinen päättämään oikeustoimesta itse ja siitä, kuka on hänen edunvalvojansa. Rekisterin tiedoille ei kuitenkaan ole jätetty julkista luotettavuutta. Vilpittömässä mielessä ollutta ja rekisterin tietoihin luottanutta vajaavaltaisen oikeustoimikumppania ei suojata siinä tapauksessa, että vajaavaltainen ei ilmene rekisteristä. (Välimäki 2008, 137 - 138)

Edunvalvonta ja toimintakelpoisuuden rajoittaminen merkitään holhousasioiden rekisteriin HolTL 65-66 §:n mukaan seuraavissa tapauksissa:

- 1) Täysi-ikäiselle määrätään edunvalvoja.
- 2) Täysi-ikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan.
- 3) Alaikäisen edunvalvojaksi määrätään muu henkilö kuin hänen vanhempansa.
- 4) Alaikäiselle määrätään edunvalvoja tai hänen toimintakelpoisuuttaan rajoitetaan hänen täytettyään 17 vuotta.
- 5) Poissa olevalle tai tulevalle omistajalle määrätään edunvalvoja.
- 6) Alaikäinen on osakkaana kuolinpesässä eikä hänen osuutensa pesän varoista ole vähäinen (vähemmän kuin 15 000 euroa, HolTA 4 §)
- 7) Alaikäisellä on edunvalvojan hoidettavana olevaa omaisuutta, joka ei ole vähäinen (vähemmän kuin 15 000 euroa), HolTA 4 §).

Hallinnollisesti holhousasioiden rekisterin pitäminen on järjestetty sillä tavalla, että väestörekisterikeskus vastaa rekisterin yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä (HolTL 64.3 §). Väestörekisterikeskus on aina velvollinen siirtämään väestötietojärjestelmästä holhousasioiden rekisteriin sen pitämiseen tarvittavat henkilö- ja muut tiedot ja niissä tapahtuneet muutokset. Kukin maistraatti vastaa rekisterin sisällöstä valvottavien edunvalvontojen osalta. Maistraatti huolehtii näiden tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. (Välimäki 138 - 139)

4.2 Holhousasioiden rekisterin tietojen luovuttaminen

Kun tarkastellaan sitä, kenellä on oikeus saada tietoja holhousasioiden rekisteristä, on syytä tehdä seuraavanlainen henkilöön perustuva erottelu: kaikille julkiset tiedot, päämiehelle annettavat tiedot, edunvalvojalle annettavat tiedot ja viranomaisille annettavat tiedot. (Välimäki 2008, 140)

Määriteltäessä kaikille julkisia tietoja on ajateltu ennen muuta sellaista oikeustoimikumppania, joka haluaa varmistua siitä, että hän on tekemässä oikeustointa juuri siihen kelpoisen henkilön kanssa. HolTL 67.1 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada seuraavat tiedot:

- Onko tietty henkilö edunvalvonnassa?
- Onko ja millä tavoin henkilön toimintakelpoisuutta on rajoitettu?
- Kuka on tietyn henkilön edunvalvoja ja mikä on edunvalvojan tehtävä?

Kaikille julkisia tietoja koskevaa pyyntöä ei pidä perustella eikä sen pyytämiselle ole säädetty mitään muotoa. HolTL 67.2. §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tietää, mitä häntä itseään koskevia tietoja on tallennettu rekisteriin, siten kuin siitä erikseen säädetään. Tältä osin on tyydyttävä viittaamaan aina siihen, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999; JulkL) 11-12 §:ssä ja henkilötietolain (523/1999) 26-28 §:ssä säädetään. Käytännössä katsoen näiden säännösten soveltamisen katsotaan merkitsevän sitä, että päämies saa tiedon kaikista itseään koskevista rekisteriin merkityistä tiedoista. HolTL 67.3. §:n mukaan edunvalvojalla on oikeus saada tiedot niistä rekisterimerkinnöistä, jotka koskevat hänen edunvalvontatehtäväänsä tai hänen päämiestään. Lopuksi HolTL 67.4 §:n mukaan valtion tai kunnan viranomaisella ja Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada rekisteristä tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. (Välimäki 2008, 141-142)

Koska holhousasioiden rekisteri on valtakunnallinen rekisteri, tiedot on yleensä saatavissa mistä tahansa maistraatista. Tiedot voi antaa sellainenkin maistraatti, joka ei ole tehnyt kyseisiä rekisterimerkintöjä eikä valvo kyseistä edunvalvontaa. Siitä missä muodossa tiedot kussakin tapauksessa annetaan, on säädetty JulkL 16 §:ssä. Sen mukaan tieto annetaan esimerkiksi suullisesti, tulosteena, kopiona tai teknisenä tallenteena tai muutoin sähköisessä muodossa. (Välimäki 2008, 142)

5. VAASAN OIKEUSAPUTOIMISTON YLEINEN EDUNVALVONTA

5.1 Edunvalvonnan siirtyminen kaupungilta valtiolle

Vastuu edunvalvontapalveluiden tuottamisesta oli vuoden 2008 loppuun asti lähtökohtaisesti kunnilla. Vuonna 2007 annettiin laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta, jonka tarkoituksena oli tarkistaa kuntien ja valtion välistä tehtävän jakoa. Vuoden 2009 alusta Yleisen edunvalvontatoimiston järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kaupungeilta valtion oikeusaputoimistojen vastuulle, näin myös Vaasassa. (Karikoski A. 2008, 2)

Yleisen edunvalvonnan palveluita ovat vuoden 2009 alusta lukien järjestäneet valtion oikeusaputoimistot, joissa tehtävää hoitavat yleiset edunvalvojat ja heitä avustava henkilökunta. Näin on järjestetty myös Vaasassa. (Edunvalvontapalvelut, Vaasan kaupunki)

Edunvalvontapalveluiden siirtoa kunnilta valtiolle perusteltiin muun muassa sillä, että talousasioiden kriittisen hoitamisen ohella edunvalvonnassa esiintyy usein oikeudellista harkintaa vaativia tehtäviä, joissa oikeusaputoimistojen asiantunteumuksen katsotaan tukevan edunvalvojien työtä ja takaavan toiminnalle aiempaa paremman toimintaympäristön. (HE 45/2008)

Yleinen edunvalvonta toimii oikeusministeriön alaisena yhtenä osana oikeusaputoimistoa. Vaasan oikeusaputoimisto huolehtii Vaasan, Mustasaaren, Laihian, Vähänkyrön, Isonkyrön, Maalahden, Oravaisten ja Vöyrin asukkaiden yleisestä edunvalvonnasta. Vaasan oikeusaputoimiston yleisessä edunvalvonnassa toimii johtava yleinen edunvalvoja, kaksi edunvalvojaa ja viisi edunvalvontasihteeriä. Edunvalvojien päämiehet on jaoteltu suomenkielisiin ja ruotsinkielisiin ja paikkakunnittain. Edunvalvojien päämiehet on jaettu edunvalvontasihteereille aakkosittain. Vaasan oikeusaputoimiston yleisessä edunvalvonnassa on tällä hetkellä päämiehiä noin 515. Sivutoimipiste sijaitsee Närpiössä, jossa työskentelee yksi yleinen edunvalvoja ja edunvalvontasihteeri. (Karikoski A., 2008, 15)

Käytännössä edunvalvontaan tulevasta päämiehestä tarvitaan käräjäoikeuden tai maistraatin päätös/määräys edunvalvonnan alkamisesta. Edunvalvontatehtävästä ei voi kieltäytyä ilman erityistä syytä. Tällainen syy voi olla esimerkiksi esteellisyys. (Karikoski A. 2008, 13)

Edunvalvonnasta lähetetään pankeille tilitiedustelut/alkutiedustelut. Ilmoitus pankkitilien käyttöoikeudesta lähtee luottolaitokselle, missä päämiehellä on tili. Päämiehen käytöstä suljetaan toistaiseksi tilit, kunnes tilanne on selvitetty. Edunvalvoja usein edunvalvontasihteerin kanssa tapaa uuden päämiehen. Tarvittaessa tapaamisessa on mukana myös mahdollinen päämiehen hoitohenkilökunta ja tukihenkilö. (Karikoski A. 2008, 16)

Edunvalvoja selvittää päämiehen omistukset, tulot, menot, vaaratekijät, päämiehen ymmärtämistason ja omaisuuden hoitamisen. Edunvalvoja sopii päämiehen kanssa taloudellisten asioiden hoidosta, miten toimia, käyttövarojen mahdollisuuksista ja tarpeesta. Edunvalvontaan otetaan haltuun päämiehen arvopaperit. Lisäksi toimitetaan omaisuusluettelo maistraattiin. (Karikoski A. 2008, 17)

Edunvalvonnassa päämiehen tulot ohjataan edunvalvonnan hallitsemalle pankkitilille. Päämiehelle toimitetaan käyttövarat. Kaikki laskut maksetaan päämiehen varoista. Omaisuus hoidetaan ja sijoitetaan. Asunto annetaan vuokralle, myydään tai pidetään, jos talous sallii, mikäli joku pitää pystyy pitämään huolen asunnosta. Velkojen kanssa sovitaan velkojen takaisinmaksusta (Karikoski A. 2008, 18)

Edunvalvontamääräyksen loppuessa edunvalvonnassa selvitetään kenelle päämiehen omaisuus on siirretty. Toimitetaan tiedot perunkirjoitusta varten. Luovutetaan omaisuus. Lisäksi annetaan päätöstili maistraattiin. (Karikoski A. 2008, 18)

Edunvalvonnassa hoidetaan päämiehen varat ja velat. Lisäksi päämiehelle haetaan hänelle kuuluvia etuuksia (esimerkiksi asumistuki, hoitotuki, toimeentulotuki). Edunvalvonnasta ei löydy ”yleiskassaa”, mistä voitaisiin jakaa rahaa tarvitseville. (Karikoski A. 2008, 19)

6. TUTKIMUS VAASAN OIKEUSAPUTOIMISTON YLEISEN EDUNVALVONNAN KUNTIEN/KAUPUNKIEN PÄÄMIEHISTÄ VUONNA 2009

Tutkin Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan kuntien/kaupunkien päämiehiä vuonna 2009. Päämiehiä oli 529 kappaletta. Keräsin itse tiedot edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä. Lisäksi olen käyttänyt apuna edunvalvonnasta hankkimiani kirjallisia paperiversioita tilastoista edunvalvonnan päämiehiin liittyen.

6.1 Edunvalvonnan päämiesten ikäjakauma vuonna 2009

Vuonna 2009 edunvalvonnassa oli 5-17 -vuotiaita päämiehiä 14 kpl. 18 – 40-vuotiaita päämiehiä oli 51 kpl. 41 - 64-vuotiaita päämiehiä oli 151 kpl. 65 - 100-vuotiaita päämiehiä oli 313 kpl.

”Taulukko 1”

(Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

6.2 Edunvalvonnan päämiesten sukupuolijakauma vuonna 2009

Vuonna 2009 edunvalvonnan alaisena oli 334 naista ja 195 miestä.

”Taulukko 2”

(Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

6.3 Edunvalvonnan edunvalvontamääräykset vuonna 2009

Edunvalvonnan määräyksiä on olemassa erilaisia. Tällä tarkoitetaan sitä millainen edunvalvontamääräys päämiehelle on asetettu. Yleisin edunvalvontamääräys on edunvalvonta. Tällöin edunvalvoja hoitaa päämiehen omaisuutta siten, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tämän henkilökohtaisiin tarpeisiin. Edunvalvojan on myös huolehdittava, että päämies saa varoistaan riittävästi rahaa henkilökohtaisiin menoihinsa. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Toimintakelpoisuus rajoitettu on edunvalvontamääräys. Toimintakelpoisuuden rajoittamista on olemassa kolmea eri astetta:

- 1) Päämies voi tehdä tiettyjä oikeustoimia tai hallita tiettyä omaisuuttaan ainoastaan yhdessä edunvalvojan kanssa. Tällöin päämies ei voi tehdä itse mitään oikeustoimia ilman edunvalvojan suostumusta.
- 2) Päämiehellä ei ole kelpoisuutta tehdä tiettyjä oikeustoimia tai hallita tiettyä omaisuutta tai
- 3) hänet julistetaan vajaavaltaiseksi

Vajaavaltainen on edunvalvontamääräys. Vajaavaltaiseksi julistettua päämiestä koskevat samat oikeusvaikutukset kuin alaikäistä. Häneltä puuttuvat kelpoisuus tehdä päteviä oikeustoimia ja oikeus vallita omaisuuttaan (Välimäki 2008, 45 - 47)

Erityismääräys on edunvalvontamääräys. Tällöin edunvalvontapäätöksessä on eritelty, että edunvalvoja hoitaa tiettyä oikeustointa, esimerkiksi perinnönjakoa tai kiinteistön myyntiä. (Välimäki 2008, 54)

Sijaismääräys on edunvalvontamääräys. Jos edunvalvoja on sairauden tai muun syyn vuoksi tilapäisesti estynyt hoitamasta edunvalvojan tehtäväänsä tai jos hän on esteellinen hoitamaan määrättyä tehtäväänsä, edunvalvojalle on määrättävä sijainen. Tällöin oma edunvalvoja on esteellinen toimimaan tietyssä oikeustoimessa. Tällöin määrätään sijaisedunvalvoja, esimerkiksi perinnönjaossa. (Välimäki 2008, 54)

Lapsi on edunvalvontamääräys. Tällöin on kyseessä alaikäinen lapsi. Lapselta puuttuvat kelpoisuus tehdä päteviä oikeustoimia ja oikeus vallita omaisuuttaan. Edunvalvojan toiminta koskee tällöin lähes kaikkia päämiehen taloudellisia asioita. (Välimäki 2008, 47)

Vuonna 2009 edunvalvonnan alaisena olevien päämiesten edunvalvontamääräyksiä oli:

Edunvalvonta	483 kpl
Toimintakelpoisuus rajoitettu	8 kpl
Vajaavaltainen	2 kpl
Erityismääräys	18 kpl
Lapsi	14 kpl
Sijaismääräys	4 kpl

(Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

6.4 Edunvalvonnan päämiesten asumismuodot vuonna 2009

Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä ei löytynyt tietoa kaikkien päämiesten asumismuodoista. Järjestelmästä sai kuitenkin selville sen, että 63 päämiestä asui kotonaan. Järjestelmästä ei selvinnyt asuivatko he vuokra vai omistusasunnossa. Järjestelmästä sai selville vain sen, että he asuivat kotonaan. Suurin osa kotona asuvista päämiehistä käytti kotipalvelun palveluita. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Kuitenkin järjestelmästä löytyi tietoa, että toiset 45 toista päämiestä asuivat vuokra-asunnossa. Suurin osa vuokra-asunnossa asuvista päämiehistä käytti kotipalvelun palveluita. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Järjestelmästä selvisi myös kuitenkin, että toiset 25 toista päämiestä asuivat omistusasunnossa. Suurin osa käytti kotipalvelun palveluita. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Edunvalvonnan alaisena oli 202 päämiestä, joiden asumismuotona oli hoito – tai palveluasuminen. Päämiehet asuivat vanhainkodissa, dementiakodissa, dementiayksikössä, hoitokodissa, palvelukodissa, palvelutalossa, palveluasuntolassa, hoivaosastolla, palvelukeskuksessa, asumispalvelukodissa, ryhmäkodissa, hoito-

asuntolassa, kehitysvammaisten tuki-asuntolassa, kuntoutuskodissa, eläkeläisasuntolassa, tukiasuntolassa, hoitolassa, invaliditalossa, kuurojen palvelutalossa tai päihdekuntoutusyksikössä. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Edunvalvonnan alaisena oli 56 päämiestä, joiden hoitomuotona oli laitoshoido. Päämiehet olivat laitoshoidossa laitoksessa, psykiatrisessa sairaalassa, vuodeosastolla, kaupunginsairaalassa tai sairaalassa. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

6.5 Edunvalvontaan liittyvät syyt vuonna 2009

Yleisin syy edunvalvontaan vuonna 2009 oli päämiehen heikentynyt terveydentila. Heikentyneellä terveydentilalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi dementiaa, kehitysvammaisuutta, vaikeaa ja pitkäkestoista psykoosia, henkisen toiminnan häiriintymistä tai mielenterveysongelmia. Lisäksi syynä edunvalvonnan alaisena oloon voi olla se, että kyseessä on alaikäinen lapsi. (Ehdotus menettelytavoista edunvalvonnan tarpeen uudelleen arvioimisessa, Maistraatin verkkosivut) (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

6.6 Vuonna 2009 alkaneet edunvalvonnat

Vuonna 2009 edunvalvontaan tuli 145 uutta päämiestä. Yleisin syy edunvalvonnan tuloon oli päämiehen heikentynyt terveydentila. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

6.7 Edunvalvonnan päämiesten varallisuus vuonna 2009

Edunvalvonnan alaisena oli vuonna 2009 174 päämiestä, joilla ei ollut juuri mitään omaisuutta. Kuitenkin edunvalvonnassa oli 355 päämiestä, joilla oli jonkinlaista omaisuutta. Päämiesten omistuksessa oli auto, traktori, kiinteistö, puhe-
linosake, asunto-osake, erilaisia osakkeita, osuus kuolinpesässä, osakepääoma, sijoitustalletus, säästötili, metsäomistus, tilaomistus, erilaisia vakuutuksia, sijoitustili, talletustili, sijoitusrahasto-osuus, määräaikaistalletus, obligaatio, käteisvaratili, vuokrapuhelinliittymä, pankin jäsenosuus tai kesämökki. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

6.8 Syyt edunvalvonnan päättymiseen vuonna 2009

Yleisin syy edunvalvonnan päättymiseen vuonna 2009 oli päämiehen kuolema. Muita syitä olivat päämiehen muutto toiselle paikkakunnalle, alaikäisen edunvalvonnan päättyminen täysi-ikäiseksi tulon vuoksi ja määräaikaisen edunvalvonnan päättyminen. Vuonna 2009 päättyneitä edunvalvontoja oli 54 kappaletta. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

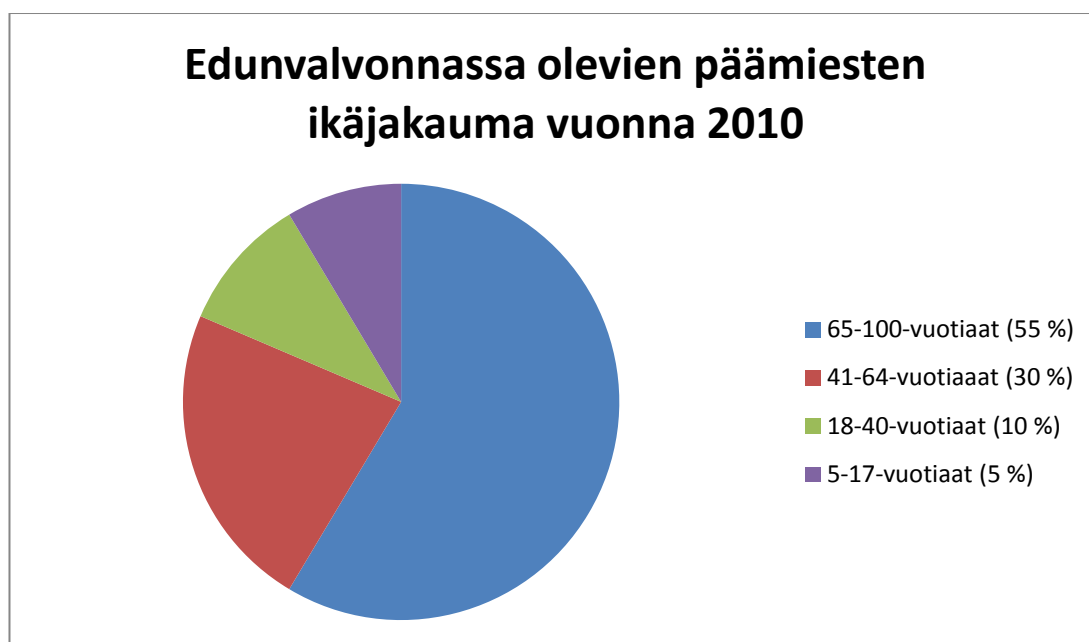
7. TUTKIMUS EDUNVALVONNAN ALAISENA OLEVISTA PÄÄMIEHISTÄ VUONNA 2010

Tutkin Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan kuntien/kaupunkien päämiehiä vuonna 2010. Päämiehiä oli 513 kappaletta. Osa edunvalvonnassa vuonna 2010 olevista päämiehistä oli ollut edunvalvonnassa myös vuonna 2009. Keräsin itse tiedot edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä. Lisäksi käytin apuna edunvalvonnasta hankkimiani kirjallisia paperiversiota tilastoista edunvalvonnan päämiehiin liittyen.

7.1 Edunvalvonnassa olevien päämiesten ikäjakauma vuonna 2010

Edunvalvonnan alaisena oli vuonna 2010 5-17-vuotiaita päämiehiä 13 kpl. 18 - 40-vuotiaita päämiehiä oli 65 kpl. 41 - 64-vuotiaita päämiehiä oli 157 kpl. 65 - 100-vuotiaita päämiehiä oli 278 kpl.

”Taulukko 3”

(Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

7.2 Edunvalvonnan päämiesten sukupuolijakauma vuonna 2010

Edunvalvonnan alaisena oli vuonna 2010 321 naista ja 192 miestä.

”Taulukko 4”

(Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

7.3 Edunvalvonnan edunvalvontamääräykset vuonna 2010

Vuonna 2010 edunvalvonnan alaisena olevien päämiesten edunvalvontamääräyksiä oli:

Edunvalvonta	469 kpl
Toimintakelpoisuus rajoitettu	8 kpl
Vajaavaltainen	2 kpl
Erityismääräys	16 kpl
Lapsi	13 kpl
Sijaismääräys	5 kpl

(Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

7.4 Edunvalvonnan päämiesten asumismuodot vuonna 2010

Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä ei löytynyt tietoa kaikkien päämiesten asumismuodoista. Edunvalvonnan alaisena olevista päämiehistä 60 asui kotonaan. Heistä sai selville vain sen, että he asuivat kotona. Suurin osa kotona asuvista päämiehistä käytti kotipalvelun palveluita. Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä ei selvinnyt asuivatko he vuokra vai omistusasunnossa. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Järjestelmästä sai kuitenkin selville sen, että vuokra-asunnossa asui toiset 55 toista päämiestä. Suurin osa vuokra-asunnossa asuvista päämiehistä käytti kotipalvelun palveluita. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Järjestelmästä sai kuitenkin myös selville sen, että omistusasunnossa asui toiset 20 toista päämiestä. Suurin osa käytti kotipalvelun palveluita. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Edunvalvonnan alaisena oli 195 päämiestä, joiden asumismuotona oli hoito – tai palveluasuminen. Päämiehet asuivat vanhainkodissa, dementia kodissa, demen-

tiayksikössä, hoitokodissa, palvelukodissa, palvelutalossa, palveluasuntolassa, hoivaosastolla, palvelukeskuksessa, asumispalvelukodissa, ryhmäkodissa, hoitoasuntolassa, kehitysvammaisten tuki-asuntolassa, kuntoutuskodissa, eläkeläisasuntolassa, kuntoutuskodissa, tukiasuntolassa, hoitolassa, invaliditalossa, kuurojen palvelutalossa tai päihdekuntoutusyksikössä. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Edunvalvonnan alaisena oli 53 päämiestä, joiden hoitomuotona oli laitoshoido. Päämiehet olivat laitoshoidossa laitoksessa, psykiatrisessa sairaalassa, vuodeosastolla, kaupunginsairaalassa tai sairaalassa. (Edunvalvonnan Virho-järjestelmä)

7.5 Edunvalvontaan liittyvät syyt vuonna 2010

Yleisin syy edunvalvonnan alaisena oloon vuonna 2010 oli päämiehen heikentynyt terveydentila. Heikentyneellä terveydentilalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi dementiaa, kehitysvammaisuutta, vaikeaa ja pitkäkestoista psykoosia, henkisen toiminnan häiriintymistä tai mielenterveysongelmia. Lisäksi syynä edunvalvonnan alaisena oloon voi olla se, että kyseessä on alaikäinen lapsi. (Ehdotus menettelyta-voista edunvalvonnan tarpeen uudelleen arvioimisessa, Maistraatti) (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

7.6 Vuonna 2010 alkaneet edunvalvonnat

Vuonna 2010 edunvalvontaan tuli 53 uutta päämiestä. Yleisin syy edunvalvontaan tuloon oli päämiehen heikentynyt terveydentila. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

7.7 Edunvalvonnan päämiesten varallisuus vuonna 2010

Edunvalvonnan alaisena oli vuonna 2010 138 päämiestä, joilla ei ollut juuri mitään omaisuutta. Kuitenkin edunvalvonnassa oli 375 päämiestä, joilla oli jonkinlaista omaisuutta. Päämiesten omistuksessa oli auto, traktori, kiinteistö, puhelinosake, asunto-osake, erilaisia osakkeita, osuus kuolinpesässä, osakepääoma, sijoitustalletus, säästötili, metsäomistus, tilaomistus, erilaisia vakuutuksia, sijoitustili, talletustili, sijoitusrahasto-osuus, määräaikaistalletus, obligaatio, käteisva-

ratili, vuokrapuhelinliittymä, pankin jäsenosuus tai kesämökki. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

7.8 Syyt edunvalvonnan päättymiseen vuonna 2010

Yleisin syy edunvalvonnan päättymiseen vuonna 2010 oli päämiehen kuolema. Muita syitä olivat päämiehen muutto toiselle paikkakunnalle, alaikäisen edunvalvonnan päättyminen täysi-ikäiseksi tulon vuoksi ja määräaikaisen edunvalvonnan päättyminen. Vuonna 2010 päättyneitä edunvalvontoja oli 69 kappaletta. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8. VERTAILU VAASAN OIKEUSAPUTOIMISTON YLEISEN EDUNVALVONNAN KUNTIEN/KAUPUNKIEN PÄÄMIEHISTÄ VUOSINA 2009 - 2010

8.1 Ikäjakauma

Ikäjakauma on pysynyt melko samanlaisena vuosina 2009 - 2010. Tutkimustuloksista käy selvästi ilmi, että vuosina 2009 ja 2010 eniten edunvalvonnan alaisena oli 65 - 100-vuotiaita päämiehiä. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8.2 Sukupuolijakauma

Sukupuolijakauma on pysynyt samanlaisena vuosina 2009 - 2010. Tutkimustuloksista käy selvästi ilmi, että naisia on edunvalvonnan alaisena selvästi enemmän kuin miehiä. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8.3 Edunvalvontamääräykset

Edunvalvontamääräykset ovat edunvalvonnassa pysyneet melko samoina vuosina 2009 - 2010. Tutkimustuloksista käy selvästi ilmi, että edunvalvonta on edunvalvontamääräyksenä selvästi yleisin. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8.4. Edunvalvonnan päämiesten asumismuodot

Päämiesten asumismuodoista ei löytynyt edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä kaikkien tietoja. Kuitenkin päämiesten asumismuodot ovat pysyneet melko samanlaisina vuosina 2009 - 2010. Tutkimuksesta voi selvästi päätellä, että suurin osa edunvalvonnan alaisena olevista päämiehistä asuu hoito – tai palvelukodissa. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8.5. Edunvalvontaan liittyvät syyt

Edunvalvontaan liittyvät syyt ovat pysyneet melko samoina vuosina 2009 - 2010. Tutkimustuloksista käy selvästi ilmi, että yleisin syy edunvalvonnan alaisena oloon on päämiehen heikentynyt terveydentila. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8.6 Alkaneeet edunvalvonnat

Vuosina 2009 - 2010 alkaneissa edunvalvonnoissa on havaittavissa muutosta. Vuonna 2009 edunvalvontaan oli tullut 145 uutta päämiestä. Syynä uusien päämiesten määrän lisääntymiseen vaikutti se, että vuoden 2009 edunvalvontapalveluiden tuottamisvastuu siirtyi kunnilta valtiolle. Siirtymävaiheessa Vaasan yleiseen edunvalvontaan siirtyi uusia kuntia; Vöyri ja Mustasaari, joka lisäsi päämiesten määrää. Vuonna 2010 uusien päämiesten määrä oli selvästi vähemmän, koska tällöin uusia päämiehiä oli vain 53. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8.7 Päämiesten varallisuus

Päämiesten varallisuudessa on huomattavissa vähäisiä eroja vuosina 2009 - 2010. Edunvalvonnan alaisena oli vuonna 2009 174 päämiestä, joilla ei ollut juuri mitään omaisuutta. Kuitenkin edunvalvonnassa oli 355 päämiestä, joilla oli jonkinlaista omaisuutta. Edunvalvonnan alaisena oli vuonna 2010 138 päämiestä, joilla ei ollut juuri mitään omaisuutta. Kuitenkin edunvalvonnassa oli 375 päämiestä, joilla oli jonkinlaista omaisuutta. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

8.8. Edunvalvonnan päättyminen

Vuosina 2009 - 2010 päättyneissä edunvalvonnoissa on vähäisiä eroja. Vuonna 2009 päättyneitä edunvalvontoja oli 54 kappaletta. Vuonna 2010 päättyneitä edunvalvontoja oli 69 kappaletta. Yleisin syy edunvalvonnan päätymiseen vuosina 2009-2010 oli päämiehen kuolema. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

9. LOPPUPÄÄTELMÄT JA YHTEENVETO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä edunvalvontajärjestelmään yleensä ja empiirisessä tutkinnallisessa osiossa tutkia Vaasan oikeusaputoimiston edunvalvonnan päämiehiä vuosina 2009 - 2010. Lopuksi oli tarkoitus tehdä vertailu siitä, mitä on tapahtunut edunvalvonnan päämiehiin liittyen vuosina 2009 - 2010.

Osana kunta- ja palvelurakennemuutostusta edunvalvontapalvelut siirtyivät vuonna 2009 valtion oikeusaputoimistoille. Oikeusaputoimistot vastaavat nykyään aina edunvalvontapalveluiden alueellisesta järjestämisestä. Edunvalvontapalveluiden ylin johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat kuitenkin oikeusministeriölle. Edunvalvontapalveluiden siirtoa oikeusaputoimistojen yhteyteen puolsivat monet eri syyt. Edunvalvontapalveluiden siirtoa kunnilta valtiolle perusteltiin muun muassa siten, että talousasioiden kriittisen hoitamisen ohella edunvalvonnassa esiintyy usein oikeudellista harkintaa vaativia tehtäviä, joissa oikeusaputoimistojen asiantuntemuksen katsotaan tukevan edunvalvojien työtä ja takaavan toiminnalle aiempaa paremman toimintaympäristön. (HE 45/2008)

Edunvalvojan määrää maistraatti tai käräjäoikeus. Edunvalvojan tehtävään voidaan lain mukaan määrätä henkilö, joka on siihen sopiva ja suostuu siihen, ja jolla tehtävän hoitamiseksi riittävä taito ja kokemus. Käytännössä on yleistä, että edunvalvojan tehtävää hoitaa avuntarvitsijan lapsi, puoliso tai muu läheinen ihminen. Useimmissa tapauksissa edunvalvonnasta huolehtii kuitenkin yleensä yleinen edunvalvoja. Edunvalvojan tehtäviin kuuluu yleensä päämiehen omaisuuden ja taloudellisten asioiden hoito. Edunvalvojan velvollisuuksiin kuuluu kuitenkin myös huolehtia siitä, että päämies saa tarvittaessa sopivaa hoitoa, huolenpitoa ja kuntoutusta. Edunvalvojan kuuluu huolehtia siitä, että päämies saa henkilökohtaiseen käyttöönsä riittävästi rahaa. Myös päämiehen varoista ja veloista on pidettävä kirjaa. Edunvalvojan on tehtävä tilinpidosta vuosittain tili maistraatille. Edunvalvojalla oikeus saada tekemästään työstä kohtuullinen palkkio ja korvaus kuluistaan. (Välimäki 2008, 23 - 26)

Holhousviranomaisena toimii maistraatti, joka valvoo edunvalvojien toimintaa. Maistraatin ylläpitämästä holhousasioiden rekisteristä selviää, kuka toimii tietyn henkilön edunvalvojana. Maistraatti selvittää myös aina joka neljäs vuosi edunvalvonnan jatkumisen tarpeen. Edunvalvonnassa oleva, edunvalvoja tai maistraatti voi tehdä käräjäoikeudelle hakemuksen edunvalvonnan lopettamisesta. Lakkauttamista käräjäoikeudelta voivat hakea myös päämiehen vanhemmat, aviopuoliso, lapsi tai muu läheinen ihminen. Maistraatti voi lopettaa edunvalvontatehtävän sellaisissa tapauksissa, joissa päämies ja edunvalvoja hakevat lopettamista yhdessä. (Välimäki 2008, 23 - 26)

Välitön tarve edunvalvontajärjestelmän uudelleen arvioinnille Euroopassa ja Suomessa on syntynyt siksi, että aikuisväestöä koskevan edunvalvonnan tarve on lisääntynyt ja lisääntyy tulevaisuudessa. Väestöennusteiden mukaan yli 65-vuotiaan väestön absoluuttinen ja suhteellinen osuus kasvaa myös tulevaisuudessa nopeasti. (Välimäki 2008, 11 - 12)

Yleensä vanheneminen heikentää toimintakykyämme. Erityisesti vanhentumiseen liittyvät sairaudet ja niiden oireet, esimerkiksi dementia johtavat siihen, että lähi-vuosikymmeninä entistä useampi vanhus tarvitsee muun muassa taloudellisten asioiden hoitamisessa apua ja tukea. (Välimäki 2008, 11 - 12)

Vanhusväestön lisääntymisen lisäksi edunvalvonnan tarvetta kasvattaa myös yleinen vaurastuminen. Vanhenevalla väestöllä on aiempaa enemmän varallisuutta, joka vaatii huolenpitoa. Lisäksi edunvalvonnan tarvetta kasvattaa myös perherakenteiden muutokset sekä mielenterveysongelmaiset ja moniongelmaiset, jotka ovat usein erittäin velkaantuneita. (Välimäki 2008, 11 - 12)

Tehtyäni empiirisen tutkimuksen Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä vuosina 2009 - 2010 voin todeta, että omasta mielestäni sain melko kattavan käsityksen edunvalvonnan päämiehistä. Sain useaan kysymykseen vastaukset, joita hain. Kuitenkin kaikkien edunvalvonnan päämiesten asumismuodoista ei löytynyt tietoa edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä. Löysin kuitenkin melko paljon tietoa edunvalvonnan päämiesten asumismuodoista.

Tehtyäni vertailun Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä vuosina 2009 - 2010 tutkimustulokset osoittivat, että edunvalvonnan päämiesten ikäjakauma, sukupuolijakauma, edunvalvontamääräykset, asumismuodot ja syyt edunvalvontaan liittyen olivat pysyneet melko samanlaisina vuosina 2009-2010. Tähän voi olla syynä se, että vuonna 2010 edunvalvonnassa oli paljon päämiehiä, jotka olivat olleet edunvalvonnassa myös vuonna 2009. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Vuosina 2009 - 2010 edunvalvonnassa alkaneissa edunvalvonnoissa on havaittavissa muutosta. Vuonna 2009 edunvalvontaan oli tullut 145 uutta päämiestä. Syynä uusien päämiesten määrän lisääntymiseen vaikutti se, että vuoden 2009 edunvalvontapalveluiden tuottamisvastuu siirtyi kunnilta valtiolle. Siirtymävaiheessa Vaasan yleiseen edunvalvontaan siirtyi uusia kuntia; Vöyri ja Mustasaari, joka lisäsi päämiesten määrää. Vuonna 2010 uusien päämiesten määrä oli selvästi vähemmän, koska tällöin uusia päämiehiä oli vain 53. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Vuosina 2009 - 2010 päämiesten varallisuudessa ja edunvalvonnan päättymiseen liittyvissä syissä oli havaittavissa vain vähäisiä eroja. Luulen, että näihinkin asioihin oli syynä se, että edunvalvonnassa oli vuonna 2010 monta päämiestä, jotka olivat olleet edunvalvonnassa myös vuonna 2009. (Edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä)

Omasta mielestäni annoin opinnäytetyössäni melko kattavan kuvan edunvalvonnasta, edunvalvontajärjestelmästä ja holhoustoimesta. Omasta mielestäni empiirinen tutkimukseni Vertailu Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan päämiehistä vuosina 2009 - 2010 onnistui hyvin. Sain edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmästä keräämiäni tietojen perusteella paljon tietoa päämiehistä ja pystyin vertailemaan päämiehiä ja päämiehiin liittyviä asioita vuosina 2009 - 2010. Mielestäni empiiristä tutkimusaineistoa oli riittävästi. Vuonna 2009 edunvalvonnan alaisena oli 529 päämiestä. Vuonna 2010 vastaava määrä oli 513. Tutkin ja keräsin kaikkien näiden päämiesten tiedot Edunvalvonnan Virho-järjestelmästä.

Mielestäni empiirisen tutkimukseni tutkimustuloksia voi pitää luotettavina. Kaikin puolin tutkimus oli mielestäni mielenkiintoinen.

LÄHDELUETTELO**Kirjat**

Gadolin, A. W. 1936. Suomen holhousoikeuden pääpiirteet. Suomentanut Onni Heinonkoski. Mercatorin kirjapaino. Helsinki.

Hyvärinen, H., Hulkko, P. & Ohvo, S. 2002. Yksityisoikeuden perusteet. 1. painos. Vantaa. WSOY.

Kangas, U. 2006. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki. Yliopistopaino.

Kuuliala, M. 2011. Edunvalvontaan esitetyn kuuleminen alioikeudessa. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisu. Helsinki. Oy Nord Print Ab.

Norri, M. 2009. Johdatus siviilioikeuteen. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.

Roiko-Jokela, H. 2006. Suvun vallasta edunvalvontaan. Jyväskylä. Minerva-Kustannus Oy.

Saarenpää, A., Timonen, P. 1999. Johdatus Suomen oikeusjärjestelmään. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Välimäki, P. 2008. Holhoustoimen pääpiirteet. 3., uudistettu painos. Vantaa. WSOY.

Elektroniset julkaisut

Anttila, S. 2009. Holhoustoimilaki käytännössä. Viitattu 17.11.2011. Oikeustieto 2009/5, 21. Lyhyempi kirjoitus. Verkkojulkaisu Edilex-tietopankin verkkosivulla. <http://www.edilex.fi/lakikirjasto/8052.pdf>

Edunvalvojan toiminnan valvonta. Maistraatin verkkosivut. Viitattu 15.11.2011. <http://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/holhoustoimi/Edunvalvojan-toiminnan-valvonta/>

Edunvalvontapalvelut. Vaasan kaupungin verkkosivut. Päivitetty 4.10.2010. Viitattu 15.11.2011. http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Julkiset_palvelut/Edunvalvonta

Ehdotus menettelytavoista edunvalvonnan tarpeen uudelleen arvioimisessa. Maistraatin verkkosivut. Viitattu 29.11.2011.

<http://www.maistraatti.fi/Documents/Holhoustoimi/Ehdotus>

Holhoustoimen palvelut. Oikeusministeriön verkkosivut. Viitattu 29.11.2011.
<http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Esitteet/Holhoustoimenpalvelut>

Lait

L 1.4.1999/442. Laki holhoustoimesta. Säädos tietopankki Edilexin sivuilla. Viitattu 29.11.2011. <http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/19990442>

L 29.8.2008/5. Laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä. Säädos tietopankki Edilexin sivuilla. Viitattu 29.11.2011.
<http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/20080575>

L 8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Säädos tietopankki Edilexin sivuilla. Viitattu 29.11.2011.
<http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/19830361>

L 17.9.1982/710. Sosiaalihuoltolaki. Säädos tietopankki Edilexin sivuilla. Viitattu 29.11.2011. <http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/19820710>

L Asetus holhoustoimesta 10.9.1999/889. Säädos tietopankki Edilexin sivuilla. Viitattu 29.11.2011. <http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/19990889>

L 1.4.1999/443. Laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä. Säädos tietopankki Edilexin sivuilla. Viitattu 29.11.2011.
<http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/19990443>

L 21.5.1999/621. Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta. Säädos tietopankki Edilexin sivuilla. Viitattu 29.11.2011.
<http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/19990621>

Oikeustapaus S2008/137. Oikeustapaus tietopankki Edilexin verkkosivuilla. Viitattu 29.11.2011.
<http://www.edilex.fi/oikeuskaytanto/kko/ennakkoratkaisut/20090007>

Muut lähteet

Karikoski, A. 2008. Holhoustoimen pääpiirteet/yleinen edunvalvonta. Oppimateriaalinippu.

Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan Virho-käyttäjäjärjestelmä

Vaasan oikeusaputoimiston yleisen edunvalvonnan tilastot paperiversioina (Liitteenä opinnäytetyön lopussa)

Edunvalvontatilasto

27.9.2011 Sivu 1(2)

Ajalta: 1.1.2009 - 31.12.2009

Edunvalvoja Aulikki Eskeli**Vaasa**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Edunvalvonta	179	36	19	196
Toimintakelp. rajattu	7	0	1	6
Vajaavaltainen	2	0	0	2
Erityismääräys	1	0	0	1
Lapsi	4	0	0	4
Sijaismääräys	0	2	0	2
Yhteensä	193	38	20	211

Edunvalvoja Anne Karikoski**Vaasa/Laihia/Vähäkyrö//**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Edunvalvonta	106	23	10	119
Erityismääräys	21	3	7	17
Lapsi	10	1	1	10
Sijaismääräys	1	0	0	1
Yhteensä	138	27	18	147

Edunvalvoja Petra Villman**Vsa, Korsh.,Mal.,Vö.-Ma**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Edunvalvonta	104	80	16	168

Edunvalvontatilasto

27.9.2011 Sivu 2(2)

Ajalta: 1.1.2009 - 31.12.2009

Edunvalvoja Petra Villman**Vsa, Korsh.,Mal.,Vö.-Ma**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Toimintakelp. rajattu	2	0	0	2
Yhteensä	106	80	16	170

Edunvalvoja Roy Sjöblom**Vaasa, Isokyrö, Vähäkyrö**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Sijais määräys	1	0	0	1
Yhteensä	1	0	0	1

YHTEENSÄ	438	145	54	529
-----------------	------------	------------	-----------	------------

Edunvalvontatilasto

9.6.2011 Sivu 1(2)

Ajalta: 1.1.2010 - 31.12.2010

Edunvalvoja Aulikki Eskeli**Vaasa**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Edunvalvonta	196	22	30	188
Toimintakelp. rajattu	6	0	0	6
Vajaavaltainen	2	0	0	2
Erityismääräys	1	0	1	0
Lapsi	4	0	0	4
Sijaismääräys	2	1	1	2
Yhteensä	211	23	32	202

Edunvalvoja Anne Karikoski**Vaasa/Laihia/Vähäkyrö/**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Edunvalvonta	119	14	14	119
Erityismääräys	17	1	2	16
Lapsi	10	0	1	9
Sijaismääräys	1	2	1	2
Yhteensä	147	17	18	146

Edunvalvoja Petra Villman**Vsa, Korsh.,Mal.,Vö.-Ma**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Edunvalvonta	168	13	19	162

Edunvalvontatilasto

9.6.2011

Sivu 2(2)

Ajalta: 1.1.2010 - 31.12.2010

Edunvalvoja Petra Villman**Vsa, Korsh.,Mal.,Vö.-Ma**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Toimintakelp. rajattu	2	0	0	2
Yhteensä	170	13	19	164

Edunvalvoja Roy Sjöblom**Vaasa, Isokyrö, Vähäkyrö**

	Alussa	Uudet	Loppuneet	Lopussa
Sijais määräys	1	0	0	1
Yhteensä	1	0	0	1

YHTEENSÄ	529	53	69	513
-----------------	------------	-----------	-----------	------------